

DOPLOMADOLGOZAT

Hallgató: Ábrahám Edina

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Pénzügyi mester Szak

FIATALOK VÁLLALKOZÓI HAJLANDÓSÁGA KOVÁSZNA MEGYÉBEN

Belső konzulens: dr. Szabó Kinga, egyetemi docens
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Külső konzulens: dr. Madaras Szilárd, egyetemi adjunktus
Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
Üzleti Tudományok Tanszék

Készítette: Ábrahám Edina

Kaposvár
2023

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ	4
1. VÁLLALKOZÁS INDÍTÁSA ROMÁNIÁBAN.....	5
2. EGY ÚJ VÁLLALKOZÁS INDÍTÁSÁT MEGHATÁROZÓ LEGFONTOSABB TÉNYEZŐK	8
2.1. Motivációs tényezők	8
2.2. Önmegvalósítás	8
2.3. Jövedelem növelés.....	9
2.4. Nők és férfiak a vállalkozás világában.....	9
3. KIHÍVÁSOK A VÁLLALKOZÁS ELINDÍTÁSAKOR	11
3.1. Adminisztráció negézségei egy új vállalkozás elindítása kapcsán romániában ..	11
3.2. Munkaerő hiány Romániában.....	12
4. FIATAL VÁLLALKOZÓK ROMÁNIÁBAN	13
5. ÚJ VÁLLALKOZÁSOK SZÁMÁRA ELÉRHETŐ TÁMOGATÁSOK ÉS PÁLYÁZATOK.....	16
5.1. Fiatal gazda pályázat (románul:tiner fermieri)	16
5.2. Startup pályázatok	17
5.3. Külföldről hazatérő fiatalok pályázata.....	17
6. KUTATÁSI MÓDSZERTAN.....	18
7. HIPOTÉZISEK	20
8. KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS EREDMÉNYÉNEK BEMUTATÁSA	21
9. ÖSSZESÍTÉS.....	48
10. IRODALOM JEGYZÉK	49
11. ÁBRAJEGYZÉK.....	51
10.TÁBLAJEGYZÉK	52
11.MELLÉKLET.....	53
11.1. Kérdőív	53

BEVEZETŐ

Az általam választott téma a fiatalok vállalkozói hajlandóságának vizsgálata Kovászna megyében. Amikor a témán gondolkodtam két fontos szempontot tartottam szemelőt az egyik az, hogy majd a későbbiekben is felhasználható legyen az elvégzett kutatás, a másik pedig, hogy közel álljon hozzám és ténylegesen engem is érdekeljen attól eltekintve, hogy most a disszertációmhoz szükséges.

Azért választottam a Kovászna megyei fiatalokat, mivel én is itt élem mindennapjaimat így őket volt a legkönnyebb megcélozni és rájuk vagyok a leginkább kíváncsi. Mivel a kitöltők nagy többsége az én korosztályom így érdekel, hogy milyen véleményekkel vannak erről a témáról, mennyire egyezik vagy épp ellenkezik az én meglátásom a körülöttem élő fiatalok meglátásával.

Attól függetlenül, hogy egy megyében vagy akár településen élünk, mégis teljesen másképp látjuk vagy éljük meg a dolgokat. Rengeteg tényező befolyásolja a fiatalokat, hogy miként is képzelik el a jövőt, esetleg milyen célokat szeretnének elérni. Azonban, ha valaki egy vállalkozásban gondolkodik akkor hosszútávú tervei vannak. Legyen az fiatal vagy idősebb, nő vagy férfi, ha vállalkozásban kezd azt reméli tőle, hogy jól fog működni és éveken keresztül üzemeltetni tudja és egyidejűleg pénzügyi szempontból is biztonságot tud teremteni..

Nagyon sokat számít az is, hogy földrajzilag épp a világ, az ország vagy a megye melyik pontján is vagyunk. Egy vállalkozás elindítása előtt fontos felmérni, hogy mi annak a környezetnek az erőssége és gyengesége. Hiába kezd valaki olyan vállalkozásban, ami azon a részen nem kivitelezhető vagy épp nincs rá igény.

Gyakran ha valaki a vállalkozás szót hallja minden egyéb mellett az agyi jövedelem fogalmával köti össze, minek az egyik fontos mozgató rugója a pénz nem is annyira az, hogy van vagy épp nincs, hanem inkább, hogy ki mennyire jól tud vele gazdálkodni.

Dolgozatom szerkezete: az első fejezetben a vállalkozás indításával kapcsolatosan a romániai helyzet sajátosságait mutatom be a szakirodalmak alapján. A második fejezetben egy új vállalkozás elindítását meghatározó legfontosabb tényezőket ismertetem, mint a motiváció, önmegvalósítás és jövedelem növelése majd a nők és férfiak helyzetét is bemutatom a vállalkozások világában. A harmadik fejezetben általánosan ismertetem, milyen kihívásokkal találkozhatunk egy vállalkozás elindításakor, majd megemlítem a leggyakoribb kihívásokat, ami Romániában jellemző. A negyedik fejezetben a fiatal vállalkozók arányát mutatom be Romániában statisztikai adatokkal. Azt követően megemlítek pár új, vállalkozások számára elérhető támogatásokat és pályázatokat. Ezek után ismertetem a kutatási módszertant és hipotéziseimet. Befejezés képpen a feldolgozott adatok segítségével bemutatom a kutatásom eredményét és következtetését.

Remélem, hogy a kutatásom befejeztével fontos és hasznos információkat fogunk megtudni arról, hogy a mai fiatalokban mennyire erős a vállalkozási hajlandóság, valójában mit is jelent számukra egy vállalkozás és, hogy milyen ágazatban vállalkoznának leginkább.

1. VÁLLALKOZÁS INDÍTÁSA ROMÁNIÁBAN

A vállalkozás sikeressége országonként eltérő lehet, befolyásolva többek között a gazdasági környezetet, a törvényi szabályozást és az infrastruktúrát, illetve fordítva ez a külső környezet meghatározza a lehetőségeket és a korlátokat.. Romániában a vállalkozás indítása nem egy nagyon bonyolult dolog, de még mindig meglehetősen összetett folyamat, amely magában foglalja a vállalati formák kiválasztását, a bejegyzési eljárásokat és a számla vezetési kötelezettségek teljesítését.

Az Európai Unió kutatásai szerint Románia a vállalkozás indításának egyszerűségét tekintve az EU átlagának felel meg, és az elmúlt években jelentős javulást mutatott a vállalkozás indításának egyszerűsége terén. Fontos, hogy a vállalkozók figyelemmel kísérjék a folyamatosan változó törvényi szabályozást és a gazdasági környezetet, hogy időben reagálhassanak a változásokra. Az érdemi tájékozódás érdekében ajánlott szakértőkkel konzultálni.

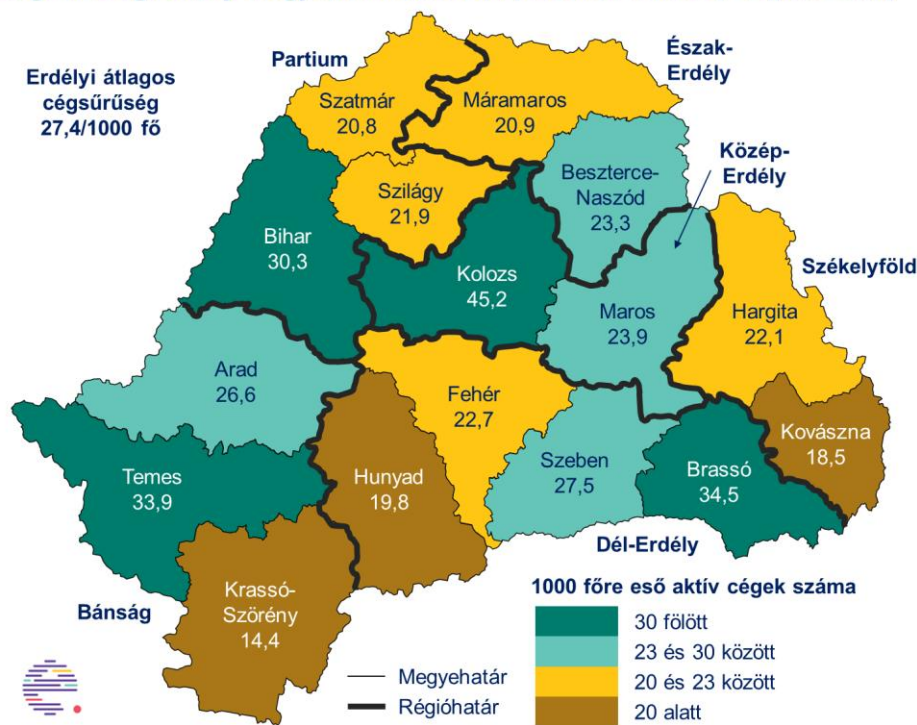
Romániában a vállalkozásokat jelenleg több törvényi szabályozás is védi, beleértve a vállalati jogot, a pénzügyi és adózási rendszereket, valamint a munka jogot. Az állami szervek segítenek a vállalkozóknak a törvényi előírások betartásában, valamint a gazdasági fejlődés támogatásában.

Az ország gazdasági fejlődése az utóbbi években jelentősen javult, ami lehetővé tette a vállalkozások számára, hogy növekedést érjenek el. A kis- és közép vállalkozások jelentős részét képezik a gazdaságnak, és számos ágazatban beleértve az informatikai, turisztikai, mezőgazdasági, kereskedelmi és szolgáltatási ágazatok is egyaránt fejlődnek.

A következő vállalkozási formák lehetnek Romániában:

- Egyéni vállalkozás (I.I)- nincs meghatározott alaptőkéje,
- Családi vállalkozás (I.F)- családtagok a tulajdonosok,
- Engedélyezett fizikai személy (PFA)- a vállalkozó saját maga az, aki dolgozik így jogosult hivatalosan a tevékenység végzésére, kisvállalkozónak számítanak.
- Korlátolt Felelősségű Társaság (S.R.L)- minimális alaptőke 200 lej, akár egyetlen magánszemély is megalakíthatja.
- Részvénytársaság (S.A.)- szükséges minimum 3 tagja legyen, akiből legalább egyik román állampolgár, alaptőkéje minimum 50 000 eurónak megfelelő lej kell legyen. (gazdasag.hu, 2014)

Cégsűrűség Erdély megyéiben 2018-ban (1000 főre eső aktív cégek száma)

1. ábra - Cégsűrűség Erdélyben 2018

Forrás: *statisztikak.erdelystat.ro*, (2019)

A fenti ábrán 2018-as adatok alapján látható az Erdélyben működő vállalkozások száma. Általában Romániában 1000 főre számítva 26,1 vállalkozás jut. Látható, hogy az utolsó előtti Kovászna megye, de nagy eltérés észlelhető például a fővárost tekintve 56 vállalkozás jut 1000 főre és Erdélyben csupán 27.

Az EU-s tagság és a szabadkereskedelmi megállapodások révén a vállalkozások könnyen hozzáférnek a nemzetközi piacokhoz, és könnyen felvehetnek kapcsolatot más országokkal.

Összegezve elmondható, hogy Románia egy jó hely a vállalkozás indításához, de fontos a vállalkozók számára, hogy megfelelően készüljenek a törvényi előírások betartására, a gazdasági környezet és a piaci lehetőségek figyelembevételére, valamint a vállalkozás sikeres működtetésére. (*statisztikak.erdelystat.ro*, 2019)

A továbbiakban pár cikket fogok ismertetni, ami a témához kapcsolódva érdekes lehet és fontos információkat közöl:

Furdui és társai (2021) által írt cikkben olvasható, hogy mekkora nyomot hagyott a vállalatok életében is a COVID19-es világ járvány. Romániában 2020 tavaszán 60%-os csökkenés volt az újonnan indított vállalkozások terén. 2020 áprilisában összesen 25000 új céget jegyeztek be. (Furdui és társai, (2021)

A korona vírus természetesen az erdélyi régiókra is kihatással volt azonban pozitív azt látni, hogy 2020-ban, hat erdélyi megyében is kisebb volt a GDP átlagának csökkenése mint az országos

átlag összesen. A élen Kolozs megye állott, hol csupán 1,2%-os visszaesés volt a GDP tekintve. (statisztikák.erdelystat.ro, 2021)

Ugyanakkor elmondható, hogy nem csak Romániában, hanem az egész világon az elmúlt évekre visszatekintve 2020 lesz az, amikor a legkevesebb vállalkozás indult.

2. EGY ÚJ VÁLLALKOZÁS INDÍTÁSÁT MEGHATÁROZÓ LEGFONTOSABB TÉNYEZŐK

A következőkben a szakirodalom alapján bemutatom, hogy melyek az új vállalkozás indítását meghatározó legfontosabb tényezők, vagyis beszélek a motivációról, az önmegvalósításról, illetve a egyéni jövedelem növelésének szándékáról.

2.1. Motivációs tényezők

Egy jó vállalkozás elindításának egyik fő pillére a motiváció, ami segít a siker eléréséhez. Minden vállalkozót más-más dolog motiválja, ami segít az előre haladásban. A szakirodalmak is megírják, hogy motiváció nélkül nincs siker és cél elérése sem. Ahhoz, hogy valamit el lehessen kezdeni kell egy jó ötlet, ami majd a gyakorlatban megvalósul.

Az emberek sokféle motivációval kezhetnek új vállalkozást. Néhány lehetséges motiváció, amit a szakirodalmakban is gyakran említenek a következők:

- Függetlenség: az emberek szeretnek megszabadulni attól, hogy valaki a főnökük legyen így inkább arra vágnak, hogy önmaguk urai legyenek és saját maguk irányítsák életüket
- Üzleti lehetőségek: az emberek látják a lehetőséget a piac hiányosságok kezelésére vagy egy új üzleti modell bevezetésére.
- Pénzügyi célok: az emberek szeretik növelni jövedelmüket és fontos, hogy anyagilag egyfajta biztonságot tudjanak teremteni önmaguknak vagy épp a családjuk számára is.
- Célkitűzések: az emberek élete különböző, de mindenki arra törekszik, hogy elérje a kitűzött célját. Sokak ezt egy vállalkozás elindításával érik el.
- Változás iránti igény: az emberek unják a megszokott rutint, és új kihívásokat keresnek a vállalkozás indításával.

Ezek a motivációk különböző embereknél különböző súlyúak lehetnek, de más okok is lehetnek, amelyek rávezetnek egy vállalkozás indítására. Az a fontos, hogy a vállalkozó jól megértse és tudja a motivációját, és abban az esetben lépjen, ha úgy érzi, hogy az ő számára egy vállalkozás elindítása a megoldás. (Egyedi, 2016)

A kérdőívet kitöltő személyeknél az önmegvalósítás és a jövedelem növelése volt a leggyakoribb motiváció ezekre a következőkben bővebben kitérek.

2.2. Önmegvalósítás

Az önmegvalósítás rendkívüli fontos szerepet játszik egy vállalkozás elindításában.

Az önmegvalósítás azt jelenti, hogy kihasználod a saját képességeidet, érdeklődési körödet és szenvedélyedet, hogy olyan vállalkozást hozz létre, amely összhangban van a személyes érdekeiddel és a céljaiddal.

Az önmegvalósítás számos előnnyel jár a vállalkozás szempontjából. Először is, ha saját érdeklődési körödből és szenvedélyedből indulsz ki nagyobb eséllyel leszel elkötelezett és motivált. Ez segít átvészelné a nehézségeket és hosszú távon kitartani.

Másodszor, az önmegvalósítás lehetővé teszi, hogy kihasználd saját egyedi képességeidet és tapasztalataidat, amelyek segíthetnek, hogy több legyél a versenytársaknál. Ehhez olyan termékeket vagy szolgáltatásokat kell nyújtani, amelyek kiemelkednek a tömegből.

Harmadszor a hosszú távú sikerhez is hozzájárulhat. Amikor valóban élvezed a vállalkozásodat, az inspiráció és az öröm eredményes munkához vezet. Ez lehetővé teszi, hogy nagy kitartás alakuljon ki a kihívásokkal teli időszakokban is, és könnyebben lehessen alkalmazkodni a változó piaci körülményekhez.

Fontos azonban megjegyezni, hogy az önmegvalósítás önmagában nem elegendő egy vállalkozás sikeréhez. Szükség van üzleti stratégiára, piackutatásra, jó vezetői képességekre és szükséges erőforrásokra is. Az önmegvalósítás azonban alapvető lehet a vállalkozás elindításában és nagy segítség kiépíteni egy sikeres vállalkozást. (Bodor, 2019)

2.3. Jövedelem növelés

A jövedelem növelése is egy nagyon fontos szerep egy vállalkozás elindításakor. A vállalkozás célja általában az, hogy nyereséget termeljen és növekedjen. A jövedelem növekedése a fenntartható üzleti modellek kialakulásának és a hosszú távú siker elérésének alapvető eleme. A jövedelem növelése lehetővé teszi a vállalkozásnak, hogy stabil alapot teremtsen a fenntartható működéshez. A nagyobb jövedelem lehetőséget teremt a fejlődésre, fejlesztésre és beruházások végrehajtására is. A beruházások javíthatják a vállalkozás hatékonyságát, termelékenységét és minőségét, valamint lehetővé tehetik az új piacok elérését.

Vagyis ez egy körforgás kialakulása is egyaránt ahhoz, hogy a vállalkozás működni tudjon alapvető szükséglet a jövedelem növelése is. A kérdés már csak annyi, hogy ezt a vállalkozásban fekteti valaki vissza vagy más területen használja el. (Szabó. 2015)

2.4. Nők és férfiak a vállalkozás világában

A nők és férfiak helyzete a vállalkozásokban az egyenlőtlenségek tükrében eltérő lehet a világ különböző részein. Az egyenlő bánásmód elvének megvalósítása révén a nőknek és férfiaknak ugyanazokat az esélyeket kell biztosítani a munkához, a vállalkozás indításához, a munkaerőpiacra való beilleszkedéshez, stb. A valóságban azonban ez nincs mindig így, és a nők gyakran szembesülnek olyan akadályokkal, mint a diszkrimináció, a szexizmus, a nyugdíjkorhatárok és a fizetések közti különbségek, amelyek megakadályozzák őket abban, hogy elérjék a férfiakkal egyenlő esélyeket a vállalkozásban.

Ugyanakkor az utóbbi években egyre több országban és vállalatban indultak el olyan kezdeményezések, amelyek a nők vállalkozói tevékenységének támogatására irányulnak, hogy lehetővé tegyék számukra, hogy sikeres vállalkozásokat hozzanak létre és vezessenek. Ezek a kezdeményezések között szerepelnek a vállalkozások támogatása, a hitelforrások biztosítása, a mentorálás és a képzési lehetőségek.

A nők és férfiak egyenlő esélyeinek biztosítása a vállalkozásokban még mindig kihívásokkal jár, de az erőfeszítések, amelyek a nők vállalkozói tevékenységének támogatására irányulnak, valós eredményeket mutatnak.

Összességében elmondható, hogy bár a nők és férfiak helyzete a vállalkozásokban még mindig egyenlőtlenségeket mutat, egyre több erőfeszítés történik a nők vállalkozói tevékenységének támogatása érdekében.

Például, egyre több női vállalkozó alakít ki sikeres vállalkozásokat, és egyre több nő tölt be vezetői szerepet. Emellett a nőknek javuló hozzáférést biztosítanak a hitelforrásokhoz, ami lehetővé teszi számukra, hogy növekedést érjenek el és fejlesztéseket hajtsanak végre vállalkozásaikban.

Ezen túlmenően, egyre több női vállalkozás támogatási programot vezetnek be, amelyek mentorálást, képzési lehetőségeket és együttműködési lehetőségeket kínálnak a női vállalkozók számára, hogy fejlesszék vállalkozásaikat és megoldják kihívásaikat.

Az a tény, hogy egyre több erőfeszítés történik a nők egyenlő esélyeinek biztosítása érdekében a vállalkozásokban, bizakodásra ad okot, hogy a jövőben további javulásokat fogunk tapasztalni a nők vállalkozói tevékenységének terén. (Vajda, 2014), (Csóré, 2022)

3. KIHÍVÁSOK A VÁLLALKOZÁS ELINDÍTÁSAKOR

Az is fontos, hogy a vállalkozó megértse, milyen kihívásokat kell leküzdenie a vállalkozás elindítása során, és felkészült legyen rájuk. Az alábbiakban néhány kihívást ismertetek, amelyekkel a vállalkozók szembesülhetnek:

- Pénzügyi nehézségek: a vállalkozás elindítása költségekkel jár, és a vállalkozóknak meg kell találniuk a megfelelő finanszírozási lehetőségeket. Egy vállalkozás elindításakor szükség van egy kezdő tőkére.
- Munkaerő-kérdések: a vállalkozóknak meg kell találniuk a megfelelő embereket, hogy segítsenek a vállalkozás működtetésében.
- Üzleti tervezés: a vállalkozóknak jó üzleti tervre van szükségük, amely meghatározza a céljaikat, stratégiáikat és a pénzügyi követelményeket.
- Verseny: a vállalkozóknak meg kell küzdeniük a meglévő versenytársakkal, és a piaci igényeknek is meg kell felelniük.
- Adminisztrációs terhek: a vállalkozóknak jól kell ismerniük a jogszabályokat és a vállalatokat érintő adminisztratív eljárásokat.
- Stressz: a vállalkozás indítása és működtetése sok stresszt okozhat, és a vállalkozónak meg kell találnia a megfelelő módját annak kezelésére.

Ezek a kihívások megoldhatók, de a vállalkozónak tisztában kell lennie velük, és fel kell készülni rájuk. Az is fontos, hogy a vállalkozó ne adja fel, ha szembesül a nehézségekkel, hanem folytassa a munkát és megoldja az előtte álló problémákat, akadályokat. (Arenas, & Rodrigo, 2016)

3.1. Adminisztráció negézségei egy új vállalkozás elindítása kapcsán romániában

Az adminisztráció jelentősen befolyásolhatja a vállalkozás indítását Romániában. A vállalkozóknak ismerniük kell a jogszabályokat és a vállalatokat érintő adminisztratív eljárásokat, és követni kell őket. Ha nem követik ezeket a jogszabályokat, akkor büntetést szabhatnak ki, és az üzlet folyamatainak késleltetése is előfordulhat. Az adminisztratív terhek kezelése időigényes lehet, és a vállalkozóknak meg kell találniuk a megfelelő támogatást a jogszabályok megértéséhez és betartásához. Az is fontos, hogy a vállalkozók rendszeresen ellenőrizzék és frissítsék a dokumentációjukat, hogy megfeleljenek a változó jogszabályoknak.

A Korlátolt Felelősségű Társaság (K.F.T.), típusa Romániában a Societate cu Răspundere Limitată (S.R.L.), ezt a fajta vállalkozási formát bárki létrehozhatja. Maximum 50 alapító tagja lehet, de akár egy személy is elégséges hozzá, 200 lejes minimális alaptőke szükséges a megalapításhoz és egy alapító okirat. Ahogy a nevéből is észrevehető a tulajdonosai korlátozott felelősséggel rendelkeznek a társaság kötelezettségeiért. Ez azt jelenti, hogy a tulajdonosok nem személyesen felelősek a társaság adósságaiért és kötelezettségeiért, hanem csak a befektetett tőkéjük mértékéig. Azonban a nyereséghez is a befektetett tőke mértéke alapján jogosultak. (legeaz.net, 2019)

Romániában a Korlátolt Felelősségű Társaságok bejegyzését a román Polgári Törvénykönyv szabályozza. A Polgári Törvénykönyv azon része, amely a gazdasági társaságokra vonatkozik, a 31/1990-es számú törvény, melyet többször módosítottak és egészítettek ki az idők során. Ez a jogszabály tartalmazza az S.R.L. alapítására, működésére, felelősségére, tagjaira, részvényeire és egyéb releváns szabályokra vonatkozó rendelkezéseket. (legeaz.net, 2019)

Romániában a Kis-és Középvállalkozások meghatározása a következők szerint történik:

- Mikrovállalkozások: Az alkalmazottak létszáma maximum 9 fő lehet, és az éves nettó árbevételük nem haladhatja meg a 1 000 000 eurót.
- Kisvállalkozások: Az alkalmazottak létszáma maximum 49 fő lehet, és az éves nettó árbevételük nem haladhatja meg a 10 000 000 eurót.
- Középvállalkozások: Az alkalmazottak létszáma maximum 249 fő lehet, és az éves nettó árbevételük nem haladhatja meg az 50 000 000 eurót. (fonduri-ue.ro, 2019)

Egyes esetekben a vállalkozás indításának adminisztratív terhei a vállalkozás méretétől és típusától függenek. Azok a vállalkozások, amelyek nagyobb méretűek és több alkalmazottat foglalkoztatnak, valószínűbb, hogy magasabb adminisztratív terheket kell megoldjanak.

Összességében az adminisztráció jelentős befolyással bírhat a vállalkozás indítására Romániában, és a vállalkozóknak figyelniük kell rá. A jogszabályok betartása és a megfelelő támogatás megtalálása kulcsfontosságú lehet a sikeres vállalkozás indításához.

3.2. Munkaerő hiány Romániában

Romániában jelenleg munkaerő hiány van, ami kihat a vállalkozásokra. Az alacsony munkanélküliségi ráta és a magasabb bérek miatt nehéz megfelelő munkaerőt találni a vállalkozások számára. A munkaerőhiány jelentős kihívást jelent a vállalkozások számára, mert nehezebbé teszi a termelékenység növelését, a fejlesztések megvalósítását és a hatékonyabb működést. Az állam és a vállalkozások egyaránt erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy csökkentsék a munkaerőhiányt, például a képzési programokat és különböző támogatási formákkal is. (Köllő, Nagy, Tóth, 2017)

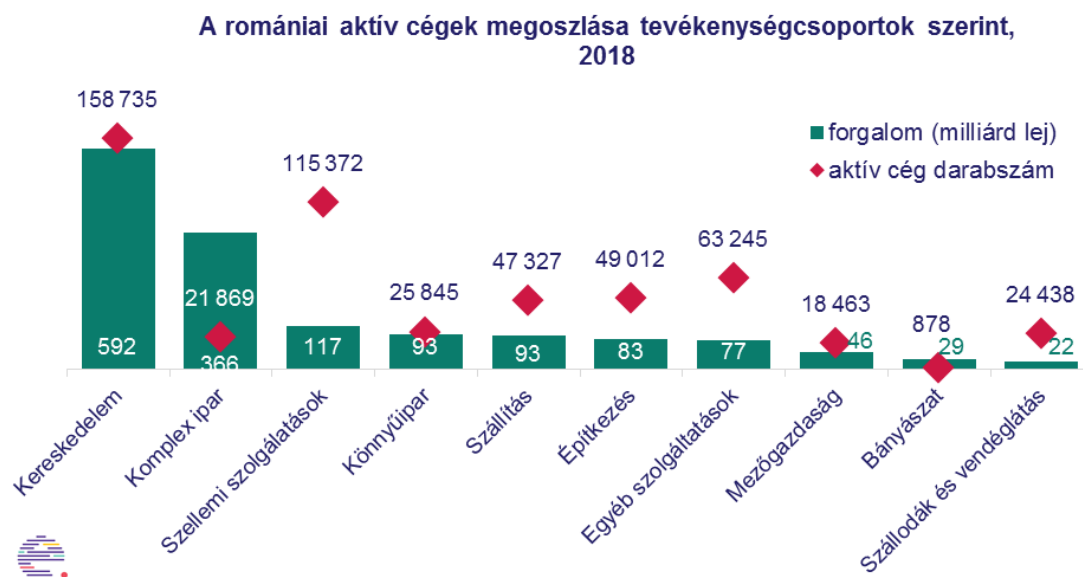
Juhász Ágnes és társai (2009) szerint a legnagyobb probléma, ami miatt kialakul a munkaerő hiány az a túlképzetlenség és a tapasztalat hiánya. Mivel nem képezik magukat az emberek ezáltal lehet rengeteg munka, ha azokat nem tudják teljesíteni. Általában azon személyek nagy többsége képezi a munkanélküliek csoportját, akiknek nincs vagy nagyon kevés iskolai végzettségük van. Itt nem feltétlen az egyetemi diplomát értik, mert ha van egy jó szakképesítése már rengeteg munka tárul fel előtte. De ahhoz, hogy azokat el tudja végezni és fejlődni tudjon elsősorban kell fejlessze önmagát és minél több tapasztalatot kell szereznie. (Juhász és társai, 2009)

4. FIATAL VÁLLALKOZÓK ROMÁNIÁBAN

Az Eurostat adatai alapján Romániában az összes vállalkozások között a fiatal vállalkozók aránya 2019-ben 15,3%, ami az EU-s országok átlaga (20,9%) alatt van. A fiatal vállalkozók általában kisebbek és újabbak, mint a hagyományos vállalkozások, de gyakran kreatívabbak és rugalmasabbak a változásokra való reagálásban. A fiatal vállalkozók által indított vállalkozások általában nagyobb mértékben hozzájárulnak a gazdasági növekedéshez, mint a hagyományos vállalkozások. (kronikaonline.ro, 2022)

Az Európai Bizottság által finanszírozott "Startup Nation Romania" program segíti a fiatal vállalkozókat Romániában, biztosítva számukra támogatást, kapcsolatokat és lehetőségeket a befektetőkkel való találkozásra. A program célja, hogy növelje a fiatal vállalkozók arányát Romániában, és elősegítse az új vállalkozások létrehozását az IT, az egészségügy, a környezetvédelem, a turizmus és a kreatív ipar területén. Az állami szervek, mint például a Romániai Innovációs és Technológiai Ügynökség (RITA) is támogatja a vállalkozói kultúra fejlesztését, és segít elérni a fiatal vállalkozók számára a vállalkozói ismereteket és képességeket, valamint a forrásokat.

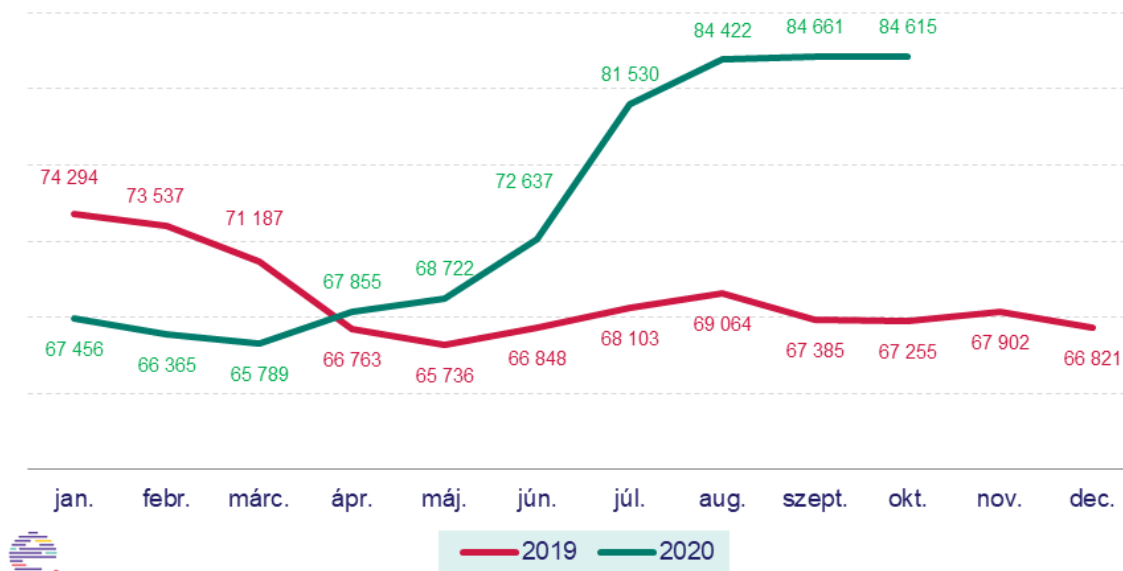
Romániában a legnépesebb vállalkozói ágazatok a kereskedelem, a komplex ipar és a szellemi szolgáltatások.

2. ábra - Romániai cégek megoszlása tevékenységi csoportok szerint 2018

Forrás:edelystat.ro, (2019)

Regisztrált munkanélküliek száma Erdélyben, 2019–2020

3. ábra - munkanélküliek száma Erdélyben

Forrás: erdelystat.ro, (2021)

2020 októberét megfigyelve jelentős növekedés látható a regisztrált munkanélküliek tekintetében. Ebben nagy szerepet játszott a világjárvány kitörése.

Érdekes megemlíteni, hogy a nemek közötti eltérés itt is észlelhető volt, a nők körében 33,3%, míg a férfiakéban 18,6%-os növekedést jegyeztek 2020 októberében. Elmondható, hogy a járvány munkaerőpiac veszteségeit inkább a nők szenvedték el. (statisztikak.erdelystat.ro, 2021)

A fiatalok Kovászna megyében, mint az összes többi régióban, többféle módon élhetnek. Az alapvető életforrások közé tartozhatnak a munka, a mezőgazdaság, az önfoglalkoztatás, a szociális segélyek és a családi támogatás

- **Munka:** A fiatalok Kovászna megyében, mint az összes többi régióban, dolgozhatnak a megyében található cégeknél és vállalatoknál, és lehetnek alkalmazottak, önálló vállalkozók vagy önfoglalkoztatók.
- **Mezőgazdaság:** Kovászna megyében a mezőgazdaság jelentős szerepet játszik az életforrásokban. A fiatalok lehetnek mezőgazdasági termelők, gazdálkodók, vagy dolgozhatnak mezőgazdasági cégeknél és vállalatoknál.
- **Önfoglalkoztatás:** A fiatalok Kovászna megyében lehetnek önfoglalkoztatók, és saját vállalkozást indíthatnak.
- **Szociális segélyek:** A fiatalok Kovászna megyében jogosultak lehetnek szociális segélyekre, amelyek segíthetnek az alapvető szükségleteik kielégítésében.
- **Családi támogatás:** A fiatalok Kovászna megyében lehetnek családjukra támaszkodva, amely lehetővé teszi számukra, hogy alapvető szükségleteiket kielégítsék

Az Európai Unió támogatásai Kovászna megyében is hozzájárulhatnak a gazdasági fejlődéshez és a megye lakosságának javuló megélhetéséhez. Az EU támogatások több formában is elérhetők, például a mezőgazdasági, vidékfejlesztési, kutatási és innovációs programok, valamint a beruházások támogatása. A támogatásokat általában állami és helyi szinten lehet igénybe venni.

5. ÚJ VÁLLALKOZÁSOK SZÁMÁRA ELÉRHETŐ TÁMOGATÁSOK ÉS PÁLYÁZATOK

Az unióval közösen az ország vezetői is egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a kezdő vállalatokra és ennek köszönhetően a fiatalok merészebben neki mernek vágni akár egy új vállalat létrehozásába. Különböző támogatásokhoz lehet hozzájutni pályázatok segítségével, amelyek egy jó kezdőtőkét adnak az induláshoz.

A következőkben pár ilyen támogatást sorolok fel, amelyek az elmúlt években Kovászna megyében elérhetőek voltak:

5.1. Fiatal gazda pályázat (románul: tiner fermieri)

Ez a fajta támogatás Kovászna megyében egy nagyon ismert pályázati lehetőség és évről évre egyre többen próbálkoznak meg azzal, hogy ennek segítségével indítsák be a vállalkozásukat. Amint a neve is sugallja kimondottan a fiatalokat támogatják, vagyis az a személy pályázhat, aki még nem töltött be a 41-dik életévét ezzel, mezőgazdasági és állattenyésztési ágazatban pályázhat. Annak a fiatalnak, akinek sikerült ezt a fajta pénz összeget megszerezni és megfelelni a kritériumoknak akkor sokkal egyszerűbben neki tud fogni a tevékenység elkezdésének.

A tavalyi évben 100 millió eurós keret volt erre a pályázatra az egész ország gazdáinak, ami el is fogyott, mivel háromszor több pályázat volt benyújtva mint amennyire volt pénzkeret. Ebből is látszik, hogy látnak lehetőséget a fiatalok abba, hogy vállalkozást indítsanak a mezőgazdasági és állattenyésztési ágazatban. Az összeg, amihez hozzá férhettek most a legutóbbi kiírásnál az 40 és 60 ezer euró között volt.

Azonban nem egyszerű ehhez az összeghez hozzájutni, mivel kell találni egy erre szakosodott pályázatíró, készíteni kell egy megfelelő üzleti tervet, amit a későbbiekben be is kell tartani. A nagy bürokrácia miatt is nagyon sokan félnek belevágni és inkább lemondanak a pénzösszegekről is. Ha valaki még is belevág annak számolnia kell azzal, hogy 5 évig muszáj működtesse vállalkozását. (3szek.ro 2023)

5.2. Startup pályázatok

Ez a fajta támogatás is kimondottan a fiataloknak szól, a 18 és 29 közötti korhatárnak főként azoknak, akik munkanélküliek az ők segítségére van.

Ahhoz, hogy ezt a lehetőséget megszerezze vállalni kell, hogy előtte elvégez egy képzést is, ahol abban segítenek, hogy jobban megtalálja a helyét majd a vállalkozók világában és legyen egy kellő alap ismerete, amire szüksége lesz majd ha sikeres lesz a támogatási kérelme.

Itt 25 ezer eurós összeget kapnak a fiatalok, ami egy vissza nem térítendő támogatás számukra. Ez összeg nagy segítséget nyújt abban, hogy el tudják indítani a vállalkozásukat, mivel mindenki tudja, hogy a terv és a cél után a legfontosabb a tőke. Ha nincs rá pénz akkor vagy sok munka árán önerőből kell neki vágni de egy ilyen lehetőség nagy könnyebbséget ad. (Maszol.ro, 2022)

5.3. Külföldről hazatérő fiatalok pályázata

2021-ben indította el a Vidéki Beruházásokat Finanszírozó Ügynökség (AFIR) ezt a fajta pályázati lehetőséget, amely azoknak a fiataloknak szól, akik hosszabb ideje külföldön dolgoznak és most itthon indítanának mezőgazdasági ágazatban vállalkozást.

Ez is egy vissza nem térítendő támogatás, aminek célja, hogy segítse azokat a fiatalokat, akik még nem töltötték be a 41. életévüket, eddig külföldön dolgoztak de most haza költöznének és itthon kezdenék el az életüket. 40 vagy 50 ezer eurót tudnak pályázni annak függvényében, hogy a gazdasága épp milyen, mérete szempontjából mely kategóriába sorolható.

Itt az egyik fő feltétel, hogy külföldön is legalább 3 hónapot a mezőgazdasági ágazatban kellett dolgozzon, vagy ilyen ágazatban kellett végezze külföldi tanulmányait. Az első évben kudarcba fulladt ez a támogatás mindössze két személynek lett nyertes pályázata, de azután egyszerűsítették a pályázati feltételeket és most már többen kezdenek élni a lehetőséggel, akár már itt a mi megyénkben is.

A cél az, hogy minél több fiatal haza lehessen „csalogatni”, hogy itthon törekedjenek arra, hogy minél jobb körülmények között éljenek és ez által már itthon is fognak családot alapítani, ami nagyon fontos és hasznos lenne a ország minden területén nem csak a gazdaságban. (hargitahazavar.ro, 2021)

6. KUTATÁSI MÓDSZERTAN

A kutatási módszer kiválasztása az egyik legfontosabb feladat egy kutatás elvégzésekor, mivel ezen is múlhat az, hogy mennyire lesznek jók és használhatóak az adatok, amiből majd lehet dolgozni. Az általam választott módszer a kérdőívezés volt, mivel rövid idő alatt sok emberhez el tudtam juttatni az internet segítségével. Egyszerre volt idő és költséghatékony is. A kitöltő személyeknek is kényelmes volt, mivel épp akkor töltötték ki, amikor számukra megfelelő volt. A kész kérdőívet 2022 november 20-án küldtem ki és osztottam meg előre és már december első hetében 200 fölött volt a kitöltők száma ezért már akkor tudtam az adatokkal dolgozni. A facebook oldalamon tettem közzé és a messenger segítségével küldtem tovább az ismerőseim körében, az is nagy segítség volt, hogy a vezető tanárom is betette pár csoportban így rövid idő alatt sok emberhez eljutott.

A kérdőívem 19 kérdésből áll, zárt kérdéseket állítottam össze, hogy majd a feldolgozás során könnyebb és átláthatóbb legyen a munkafolyamat.

Amikor saját szerkesztésű kérdőívet készítünk, akkor a régebbi kutatásokban, vizsgálatokban már használt kérdéseket fel lehet használni a saját célunk elérésében is.

A következőkben pár olyan tényezőt sorolok fel, amikre jó és hasznos odafigyelni amikor egy kérdőív szerkesztéséhez kezdünk. Ezek nem írott szabályok, de nagyban előre segíthetnek a pontosabb eredmények eléréséhez.

- Szemelőt kell tartani a célcsoport különböző sajátosságait, mint például életkor, iskolai végzettség, társadalmi helyzet. Ezeket szemelőt tartva fogom és is megszerkeszteni és megfogalmazni a kérdéseimet.
- A kérdések megfogalmazása az egyik legfontosabb dolog legyenek egyszerűek, célratorók és érthetőek. Amikor a kutató már jól ismeri a témát akkor számára a bonyolultabb kérdések sem okoznak problémát, de mindig a célcsoportnak kell szögezni a kérdéseket nem önmagunknak. Ezért mielőtt összeállítottam a kérdéseket, áttanulmányoztam a témával kapcsolatos háttéranyagot, amit a dolgozatom elméleti részében is megfogalmazok. Így a kérdőív összeállítása is szakszerűbben összeállíthatóbbá vált.
- Ne használjunk összetett mondatokat, idegen szavakat. Ezt a szempontot is figyelembe vettem.
- Hangneme legyen udvarias, semleges. Erre a szempontra is törekedtem, ahogy az alábbiaknál is.
- Egy kérdésben csak egy konkrét dologra kérdezzünk rá, így pontosabb választ is kapunk.
- Fontos, hogy a válaszadók elegendő információval rendelkezzenek a válaszadáshoz. Ezért arra kell törekednünk, hogy releváns, számukra lényeges és aktuális témákkal foglalkozunk, amelyek nem állnak távol tőlük.
- Figyeljünk arra, hogy a kérdések megfeleljenek a válaszadók ismereti szintjének, és ne tegyük túl bonyolulttá számukra.
- Fontos, hogy a megkérdezett személy hajlandó legyen válaszolni. Az emberek általában óvatosan válogatják meg, mit osztanak meg másokkal, mivel tartanak a lehetséges

következményektől, vagy azért, mert az érintett terület intim vagy szégyenérzetet keltő. Ezt kizárandó, biztosítottam az alanyokat az anonimitásról s a konfidencialitásról.

- Használjunk rövid, tömör kérdéseket, hogy a válaszadó ne kelljen hosszasan tanulmányoznia a kérdést, ha nem érti. A jó kérdéseket könnyen és gyorsan lehet elolvasni, megérteni, és nehézség nélkül válaszolni rájuk. Ez különösen fontos az önkitöltős kérdőívek esetében, így érdemes ezt is figyelembe venni.

A kérdőív megjelenése, szerkesztése és a kérdések sorrendje is jelentősen befolyásolhatja a cél elérését, különösen az önkitöltős formák esetében. Fontos, hogy a kérdőív mindig rendezett és jól áttekinthető legyen. Az önkitöltős formáknál érdemes néhány könnyen megválaszolható bemelegítő kérdéssel kezdeni, majd a fő kérdések következnek. A demográfiai kérdések általában a kérdőív végére kerülnek. (Lázár, 2022)

A kérdőívvel begyűjtött adatokat az SPSS program segítségével dolgoztam fel.

Az SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) egy olyan szoftver, amely lehetővé teszi az adatok elemzését és statisztikai módszerek alkalmazását. Az SPSS segítségével lehetőség van a leíró statisztikák (pl. átlag, szórás, medián) kiszámítására, valamint a bivariate és multivariate elemzésekre is. Az SPSS program használata során fontos az adatok pontos és helyes rögzítése, az adatbázis rendezése, az adatok elemzése és a kapott eredmények értelmezése.

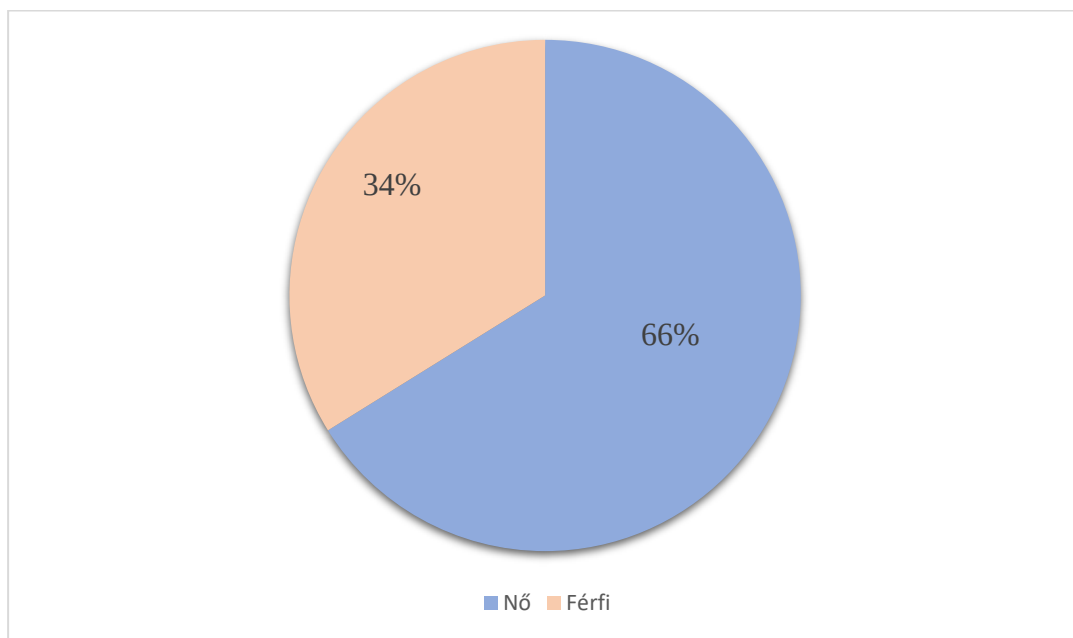
- Az SPSS-ben végzett elemzési módszerek bemutatása előtt fontos a kutatási kérdések és hipotézisek pontos meghatározása. Ezt követően általában a következők következnek: Adatbázis rögzítése: Az SPSS-ben az adatokat általában excel vagy txt fájlok formájában lehet betölteni. Az adatokat először be kell tölteni az SPSS programba, majd el kell végezni az adatok előkészítését, például az adatok törlését, hiányzó adatok pótlását, kategorizálását.
- Leíró statisztikák: Az SPSS-ben könnyen lehet kiszámítani a leíró statisztikákat, például az átlagot, szórásokat, mediánokat és módszereket. A leíró statisztikák megmutatják az adatok eloszlását és a minta jellemzőit.
- Grafikonok: Az SPSS segítségével lehetőség van a grafikonok készítésére is. A grafikonok általában a leíró statisztikák mellett szerepelnek, és segítenek az adatok vizuális megjelenítésében.
- Bivariate elemzések: Az SPSS-ben lehetőség van két változó közötti kapcsolat elemzésére is. Ez a kapcsolat lehet pozitív, negatív vagy semleges. A bivariate elemzések a korreláció és a regresszió elemzését is magukban foglalhatják.
- Multivariate elemzések: Az SPSS-ben lehetőség van több változó közötti kapcsolat elemzésére is. A multivariate elemzések magukban foglalhatják a faktoranalízist és a klaszterelemzést is. (Lázár, 2022)

7. HIPOTÉZISEK

1. A Kovászna megyei fiatalok részéről magas a vállalkozási hajlandóság.
2. A kitöltő fiatalok szerint az adminisztrációs nehézségek nehezítik a vállalkozás elindítását.
3. A fiatalok szerint a legnagyobb probléma egy vállalkozás indításakor a tőke hiánya.
4. A kovászna megyei fiatalok többsége a szolgáltatási ágazatban indítana vállalkozást.
5. A férfiak nagyobb arányban indítanának vállalkozást, a nőkhez képest.
6. Magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők, valamint a magasabb havi jövedelműek hajlandóbbak vállalkozást indítani.
7. Vállalkozás indításakor a leggyakoribb motiváció a jövedelem növelés.

8. KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS EREDMÉNYÉNEK BEMUTATÁSA

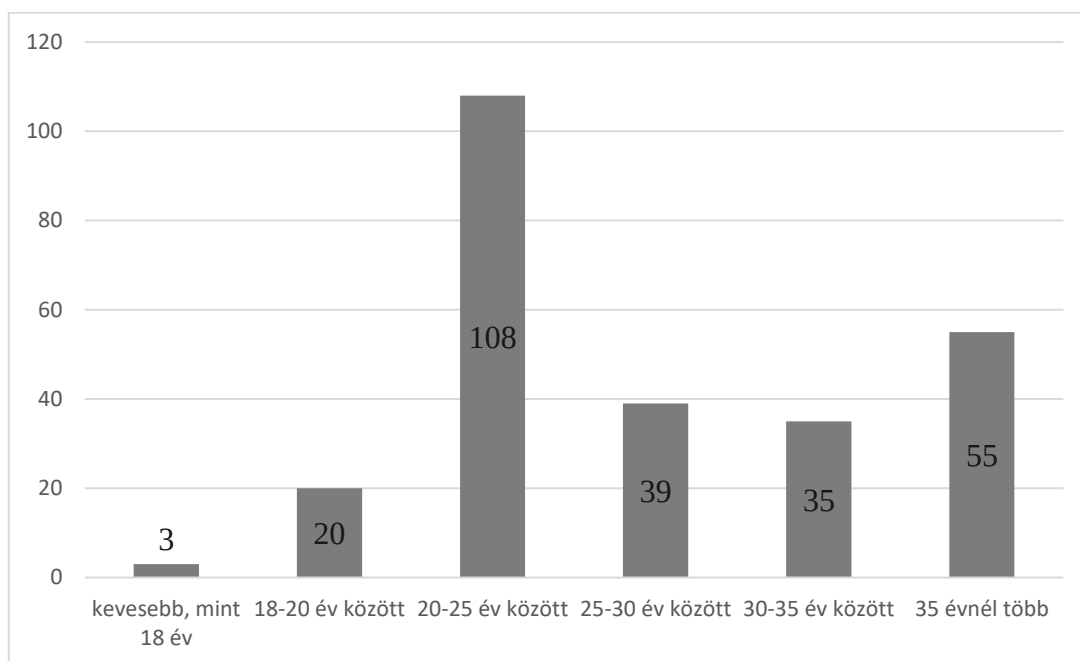
A következőkben a kutatásom eredményét fogom bemutatni különböző diagramok, táblázatok segítségével.

4. ábra – A vállalkozók nemenkénti megoszlása

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

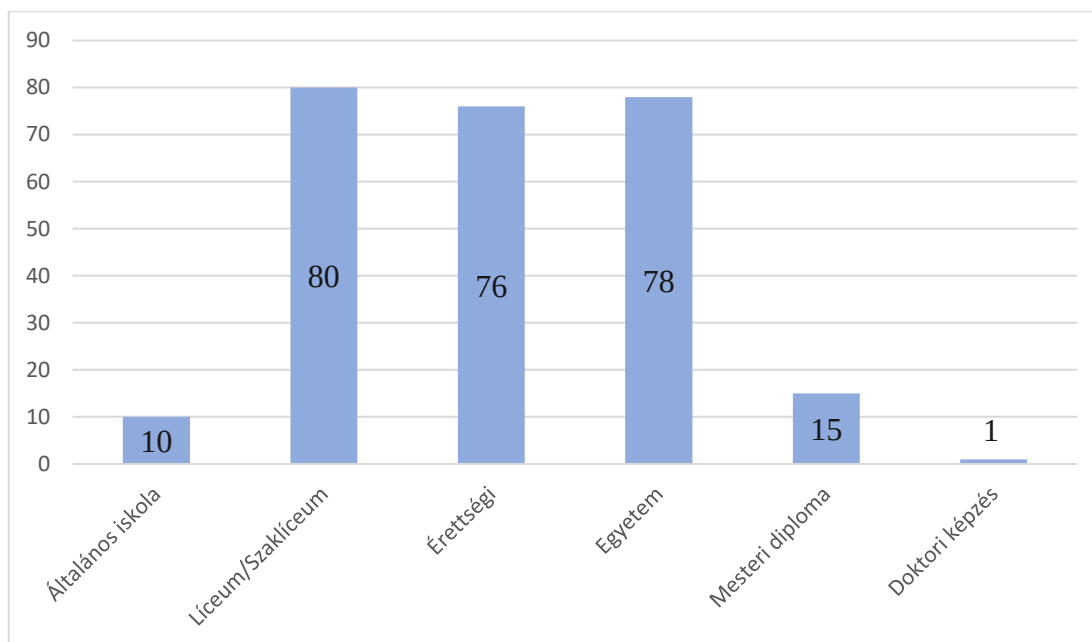
A kérdőívet 260 személy töltötte ki, az első ábrán látható a nemek aránya, vagyis 172 személy nő és 88 személy férfi volt a kitöltők között.

5. ábra – A válaszadók életkor szerinti megoszlása

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

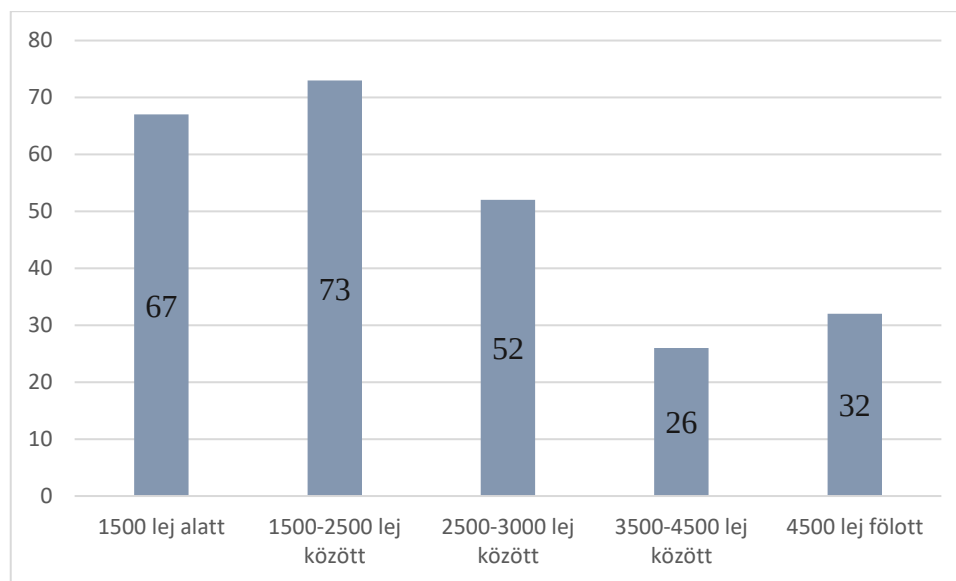
A második ábrán látható a kérdőív kitöltőinek életkori eloszlása. Az eredmények szerint a legnagyobb csoportot az 20-25 év közöttiek teszik ki, akikből 108 személy van. Ezután a második legnagyobb csoport a 35 év fölöttiek, akikből 55 személy van. A 25-30 év közöttiek csoportja 39 főt, míg a 30-35 év közöttieké 35 főt jelent. Az 18-20 év közötti korosztályból 20 kitöltő van, és végül a 18 év alattiak csoportjába 3 személy tartozik.

6. ábra – A válaszadók végzettség szerinti megoszlása

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

A kérőívet kitöltők iskolai végzettségét ábrázoló grafikonon láthatjuk az egyes kategóriák eloszlását. A 260 résztvevőt iskolai végzettségük alapján csoportosítottam. Az eredmények szerint a nagy többség, líceumi/szaklíceumi, érettségi vagy egyetemi diplomával rendelkezik. Ezt a kategóriát képviselő személyek száma 234. Ezen kívül 15 kitöltő mesteri diplomával rendelkezik, és 10 személynek pedig általános iskolai végzettsége van. Egy személynek van doktori képzése.

7. ábra – A válaszadók jövedelem szerinti megoszlása

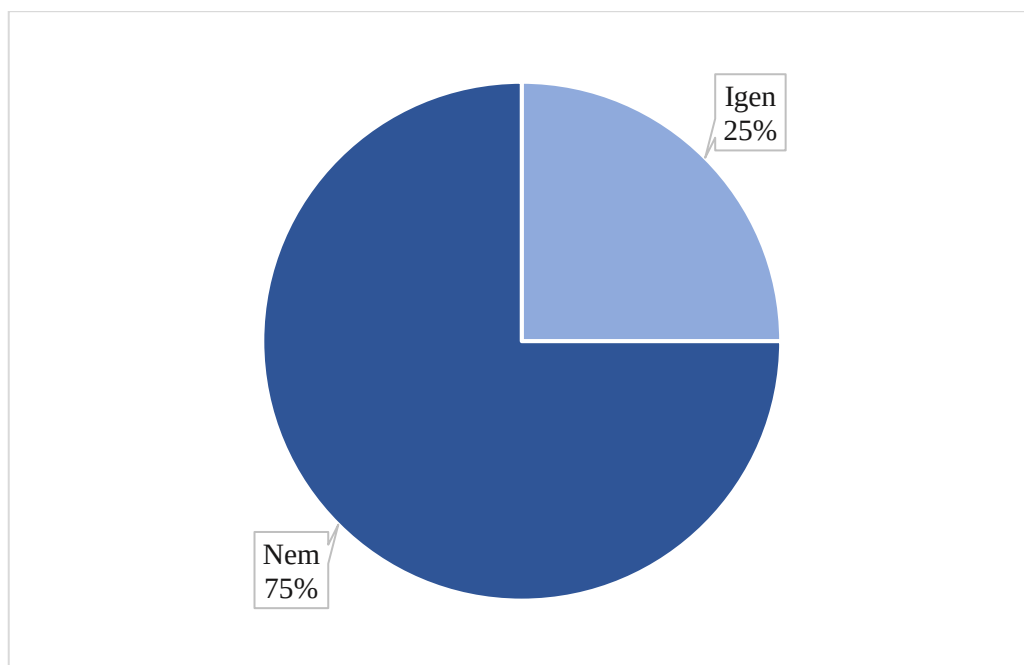
Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

A jövedelmet tekintve a kitöltők közül 67 személynek 1500 lej alatt van a havi jövedelme, ami a jelenlegi minimálbér alatt van, mivel Romániában (2023 áprilisában) 1898 lej a nettó minimálbér.

73 személynek 1500-2500 lej közötti a havi jövedelme, ami egy kevéssel haladja meg a minimálbér értékét. 52 személynek 2500-3500 lej közötti jövedelme van havonta, 26 személynek 3500-4500 lej közötti a havi jövedelme.

Azonban 32 személynek 4500 lej fölötti a havi jövedelme, ami a minimálbér dupláját is meghaladja.

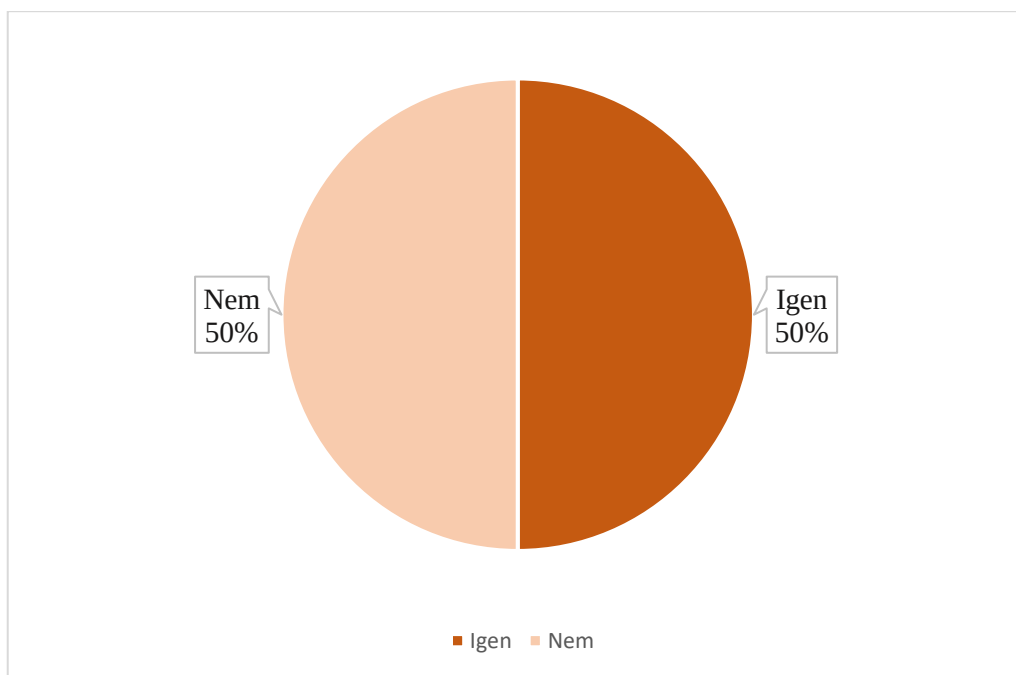
Véleményem szerint pozitív látni, hogy a nagy többségének a minimálbérnél magasabb a havi jövedelme, mivel ez is befolyásolja Kovászna megye fejlődését és életszínvonalát.

8. ábra - Vállalkozók aránya

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

A kérőívet kitöltők 25%-a vállalkozó. Ez azt jelenti, hogy a válaszadók negyede már saját vállalkozással rendelkezik. Ők a kérdésekre válaszolva saját tapasztalataikra és szakértelmükre támaszkodnak. A vállalkozók részvétele értékes hozzájárulást jelent a kutatásom eredményeinek sokszínűségéhez és megbízhatóságához. Tapasztalataik és szakmai tudásuk segítenek abban, hogy részletes és releváns válaszokat adjanak a kérdéseimre.

9. ábra - Vállalkozói hajlandóság

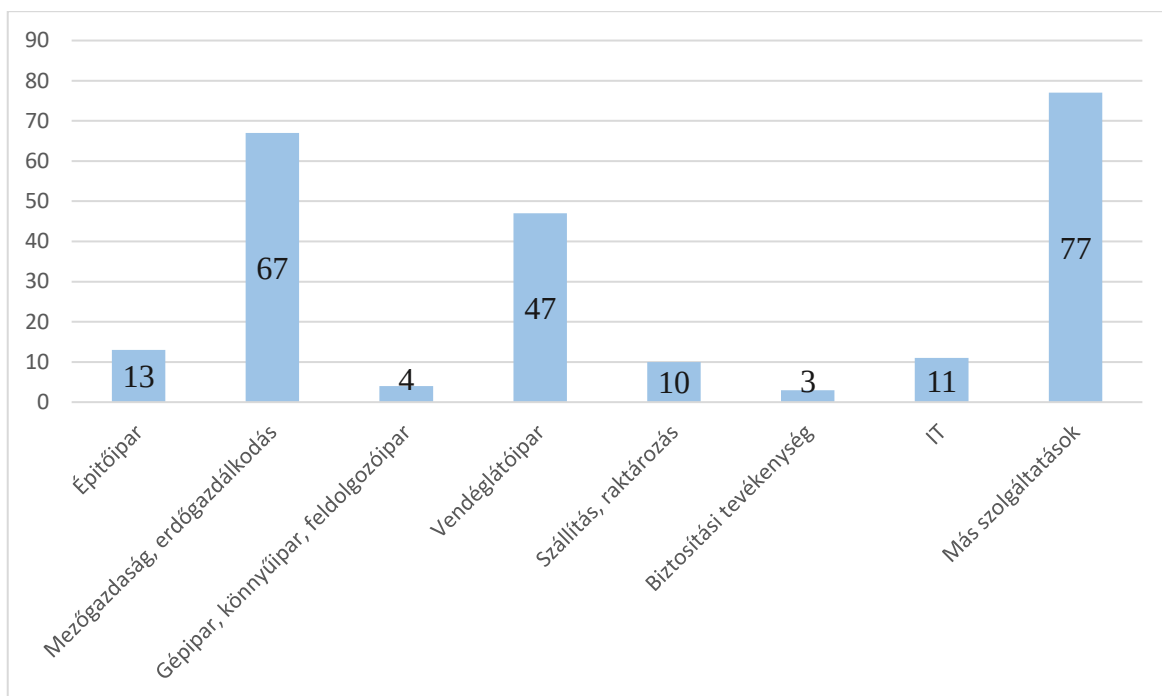
Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

A kérőív eredményeit elemző grafikonok között érdekes összehasonlítást találhatunk. Az 5. ábrán láthatjuk, hogy a kitöltők negyede (25%) már vállalkozó. Ez azt jelenti, hogy saját vállalkozással és tapasztalattal rendelkeznek a vállalkozás területén.

Ugyanakkor a 9. ábrán azt látjuk, hogy az elkövetkező 2 évben még többen, pontosabban a válaszadók 50%-a indítana vállalkozást. Ez azt jelzi, hogy akár azok között, akik már vállalkozók, is vannak olyanok, akik új vállalkozást indítanának a következő két évben. Ez jelentős érdeklődést mutat a vállalkozás indítása iránt és az üzleti szektorban való részvétel növekedését jelezheti.

Ezek az eredmények érdekesek, mivel azt mutatják, hogy a vállalkozók között is van olyan résztvevő, aki a jövőben tervezi új vállalkozás indítását. Ez a mutató a vállalkozói szektor élénkülését és a gazdasági fejlődés előjelét jelentheti.

A 9. ábra alapján az 1. hipotézisem beigazolódott, hogy a Kovászna megyei fiatalok részéről magas a vállalkozói hajlandóság.

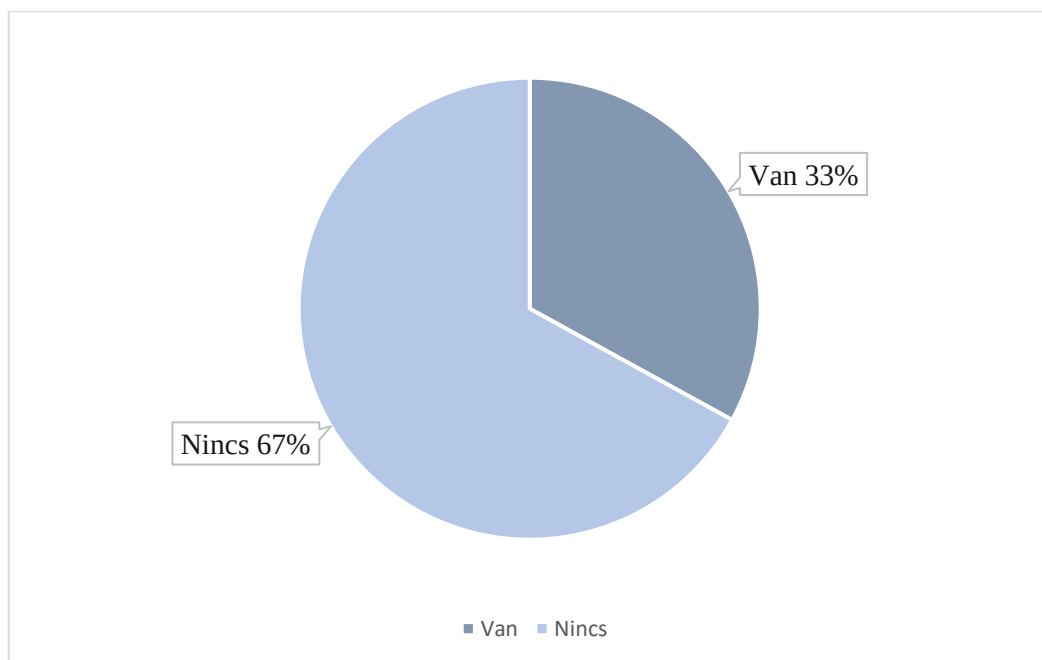
10. ábra - Ágazati eloszlás

Forrás saját szerkesztésű, Excel táblázatban, (2023)

A 10. ábrán az látható, hogy mely gazdasági ágazatban terveznek új vállalkozást indítani az elkövetkezendő időszakban. Az eredmények alapján 67 személy mezőgazdaságban, erdőgazdálkodásban tervez indítani új vállalkozást. Ez a szám jelzi, hogy ezek az ágazatok vonzóak és számos válaszadó számára jelentenek lehetőséget.

Továbbá 77 személy más szolgáltatási szektorban kíván vállalkozást indítani. Ez a kategória széles spektrumot foglal magában, és különböző szolgáltatási tevékenységeket takar. A vendéglátóiparban 47 személy tervez vállalkozást indítani, míg az építőiparban 13 személy. Ezen kívül 11 személy az IT (Információs Technológia) területén kíván vállalkozást indítani és 10 személy szállítás, raktározás terén.

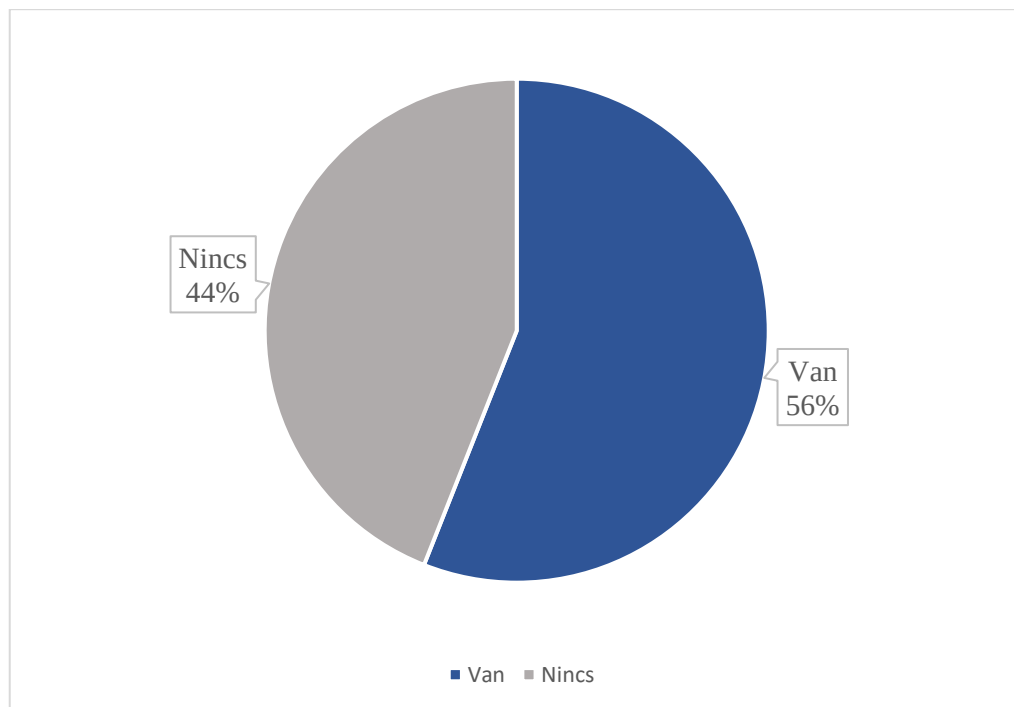
Mivel 77 személy a szolgáltatást választotta így a 4. hipotézisem beigazolódik, ahol azt állítottam, hogy a Kovászna megyei fiatalok többsége a szolgáltatási ágazatban indítana vállalkozást.

11. ábra - Közgazdasági végzettség

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

A 11. ábrát megfigyelve kiderül, hogy a válaszadók közel 33%-a rendelkezik közgazdaságtan szakirányú végzettséggel. Ez azt jelenti, hogy a résztvevők között meglehetősen magas a közgazdaságtan területén jártas szakemberek aránya. A közgazdaságtan szakirányú végzettséggel rendelkezők részvétele értékes hozzájárulást jelenthet a kérőívem eredményeinek értelmezésében és értékelésében. Tapasztalataik és szakmai tudásuk lehetőséget nyújthatnak arra, hogy átfogóbb és részletesebb válaszokat adjanak a gazdasági témákkal kapcsolatos kérdésekre. Az ilyen végzettséggel rendelkező kitöltők véleménye és tapasztalatai hozzájárulhatnak a gazdasági kérdések mélyebb megértéséhez és az üzleti döntések megalapozásához.

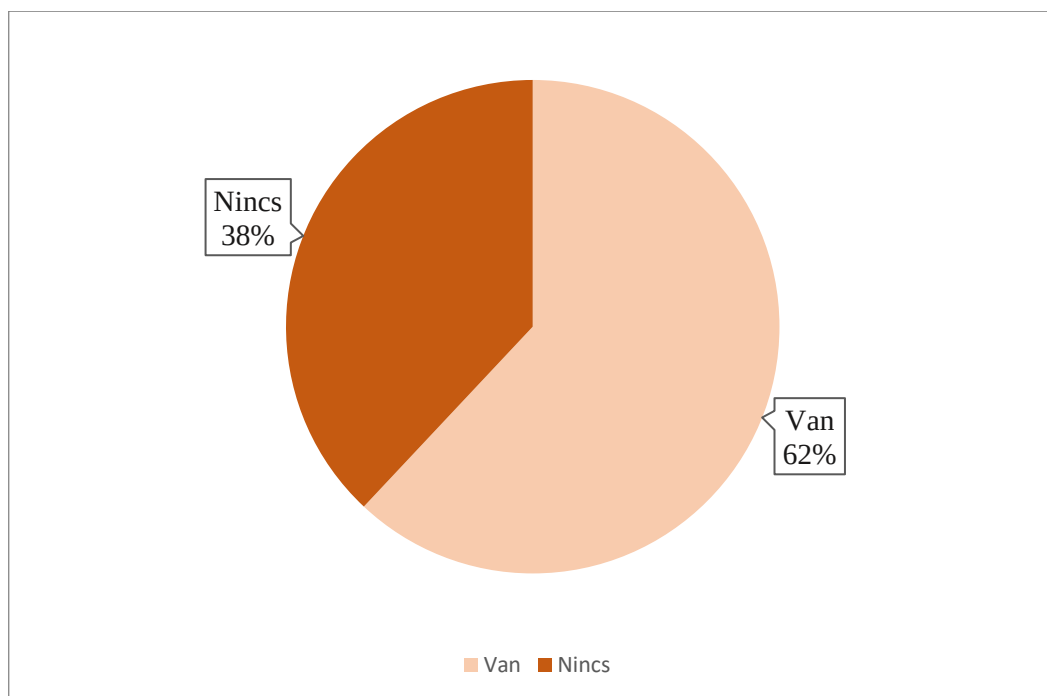

12. ábra - Ágazatnak megfelelő végzettség

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

A kérdőívet kitöltők közül, akik saját vállalkozást indítottak vagy indítani kívánnak, 56%-a rendelkezik a vállalkozásukhoz szükséges szakvégzettséggel. Ez azt jelenti, hogy a vállalkozás indításához szükséges szakmai ismeretekkel és készségekkel rendelkeznek. A szakvégzettséggel rendelkező vállalkozók aránya fontos tényező a vállalkozások sikeres működtetése szempontjából. Az ilyen szakértők szakmai tudása és tapasztalata nagyban hozzájárulhat a vállalkozás sikeréhez, a minőségi szolgáltatások nyújtásához és az üzleti folyamatok hatékony irányításához.

Ezek az eredmények azt mutatják, hogy azok, akik vállalkozást indítottak vagy terveznek indítani, nagyobb valószínűséggel rendelkeznek a vállalkozásukhoz szükséges szakvégzettséggel. Ez pozitív jelzést ad arra vonatkozóan, hogy a vállalkozók felkészültek és hozzáértők a vállalkozásuk vezetéséhez és sikerre viteléhez.

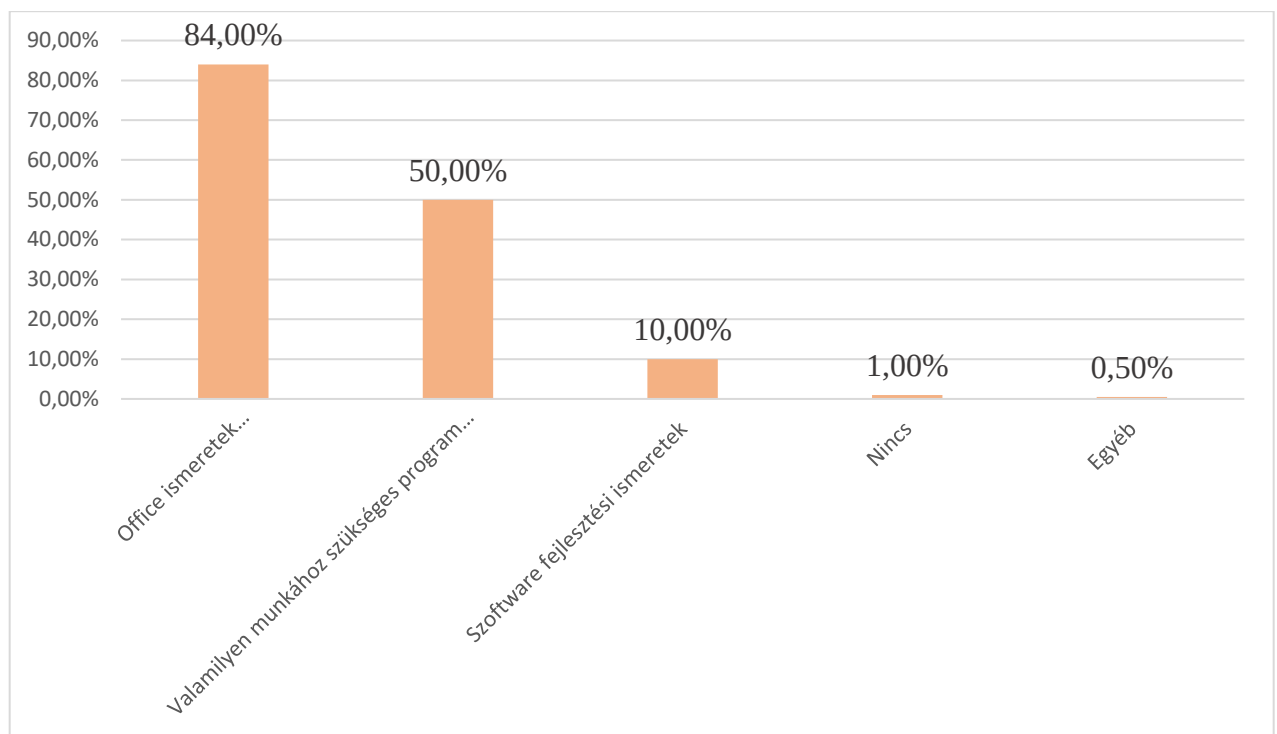

13. ábra –A válaszadók IT ismeretének aránya

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

A kitöltők körében vizsgáltam az információs technológiai ismeretekkel rendelkezők arányát. Az eredmények alapján kiderült, hogy a kitöltők 62%-a rendelkezik információs technológiai ismeretekkel. Ez azt mutatja, hogy az IT ismeretek egyre fontosabbá válnak a mindennapi életben és a munkakörnyezetben, függetlenül attól, hogy valaki saját vállalkozót vagy alkalmazott.

Az információs technológiai ismeretekre való képesség és hozzáértés ma már alapvető követelmény számos szektorban és foglalkozásban. Az IT ismeretek segítenek hatékonyabban kezelni az adatokat, kommunikálni, problémákat megoldani, valamint lehetőséget teremtenek az innovációra és fejlődésre. Ezek az eredmények azt jelzik, hogy a kitöltők nagy része felismeri az IT ismeretek fontosságát, és törekszik arra, hogy bővítse és fejlessze ezeket a készségeket. Ez lehetővé teszi számukra, hogy versenyképesek legyenek a modern munkaerőpiacon és sikeresen alkalmazkodjanak az új technológiákhoz.

14. ábra - IT ismeretek

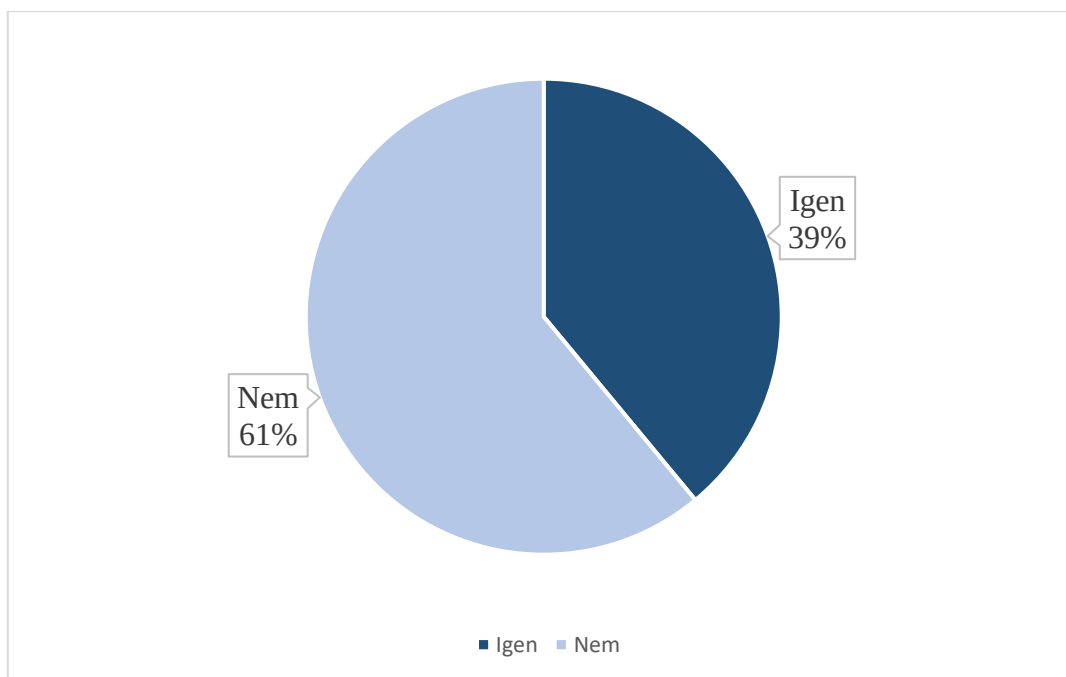
Forrás: google űrlap, (2023)

Azok közül, akik rendelkeznek IT ismeretekkel 84%-a rendelkezik office ismeretekkel. Ez azt jelenti, hogy a válaszadók nagy többsége képes használni az irodai szoftvereket, mint például a Microsoft Office, amelyek fontosak az üzleti és munkahelyi tevékenységekhez.

A válaszadók közül 50% ismer olyan programokat, amelyek a munkájukhoz szükségesek. Ez azt mutatja, hogy számos résztvevő olyan szakmai szoftvereket használ, amelyek specifikus iparágakban vagy foglalkozásokban elterjedtek, és segítik a hatékonyabb munkavégzést.

Emellett a válaszadók 10%-a szoftverfejlesztéssel is foglalkozik. Ez azt jelzi, hogy a kitöltők között vannak olyan személyek, akik képesek saját szoftvereket fejleszteni, vagy érdeklődést mutatnak a szoftverfejlesztés iránt.

Ezek az eredmények azt mutatják, hogy az IT ismeretekkel rendelkezők különböző készségekkel és programokkal rendelkeznek. Az office ismeretek és a munkához szükséges specifikus programok használata segíti a hatékony munkavégzést és az üzleti tevékenységek támogatását. A szoftverfejlesztés iránti érdeklődés pedig lehetőséget nyújthat a kreativitás kifejezésére és az új technológiai megoldások kialakítására.

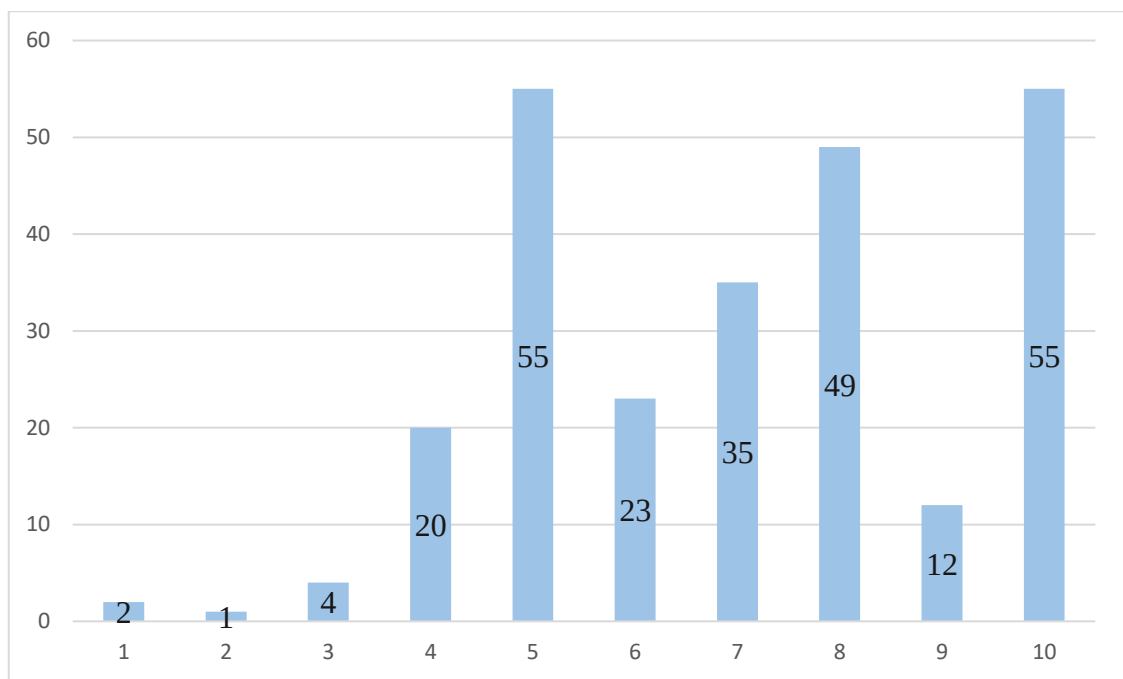
15. ábra - Külföldi munka

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

Napjainkban egyre gyakoribb az elvándorlás külföldre dolgozni, ahol magasabb kereseteket tudnak elérni rövidebb idő alatt. Azonban érdekes módon a válaszadók 61%-a még soha nem dolgozott külföldön. Ez azt jelzi, hogy inkább itthon tervezik megteremteni a jó megélhetést önmaguk és családjuk számára.

Ebből a megfigyelésből következtethetünk arra, hogy a kitöltők nagyobb eséllyel gondolkodnak saját vállalkozás indításában. Az otthoni munkalehetőségek kihasználása és a vállalkozás alapítása lehetőséget adhat a helyben való elhelyezkedésre és a gazdasági fejlődés előmozdítására.

A vállalkozásindítás olyan lehetőséget kínálhat a fiataloknak, hogy a saját üzleti ötleteiket valósítsák meg, és sikeres vállalkozásokat építsenek fel. Ez nem csak gazdasági előnyöket hozhat, hanem a helyi közösség fejlődését is támogathatja.

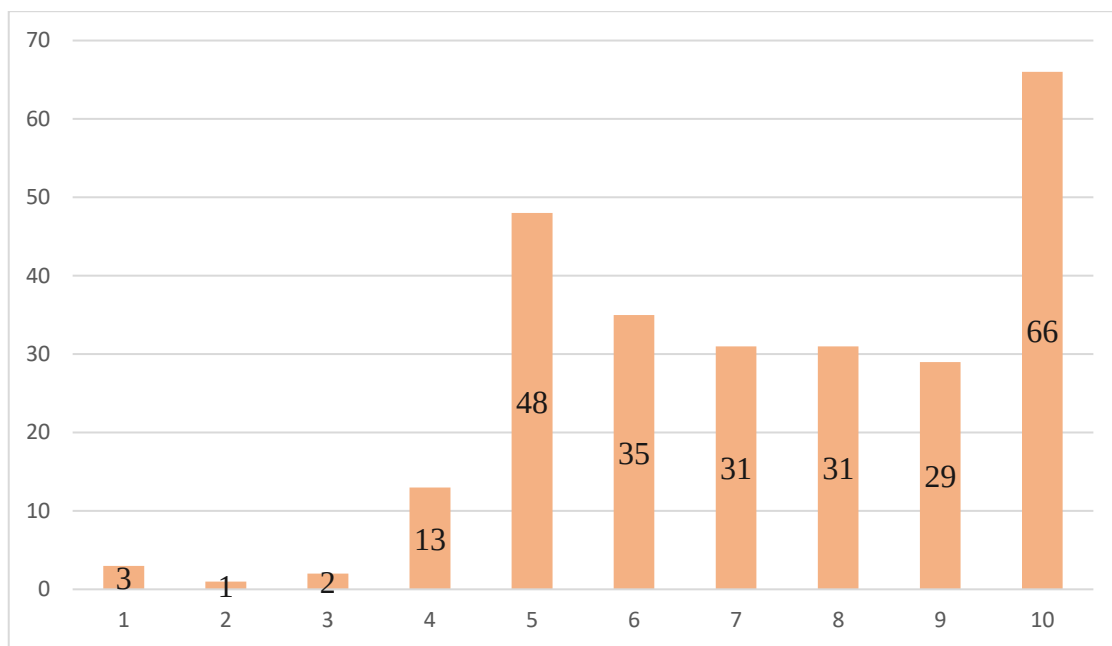

16. ábra - Vállalkozói hajlandóság

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

A kitöltő személyek egy 10-es skálán kellett meghatározzák, hogy véleményük vagy tapasztalatuk szerint mennyire könnyű Romániában vállalkozni. A 16. ábrán, ami egy oszlopdiagram látszik, hogy a számok nagytöbbsége az 5 és 10 között van, vagyis nagy többsége szerint a közepes és a nagyon nehéz közötti az érték, ami a mi országunkat jellemzi.

A következőkben konkrétan néhány tényezőre kérdezek rá, hogy azok mennyire folyásolják be ezt a nehézséget.

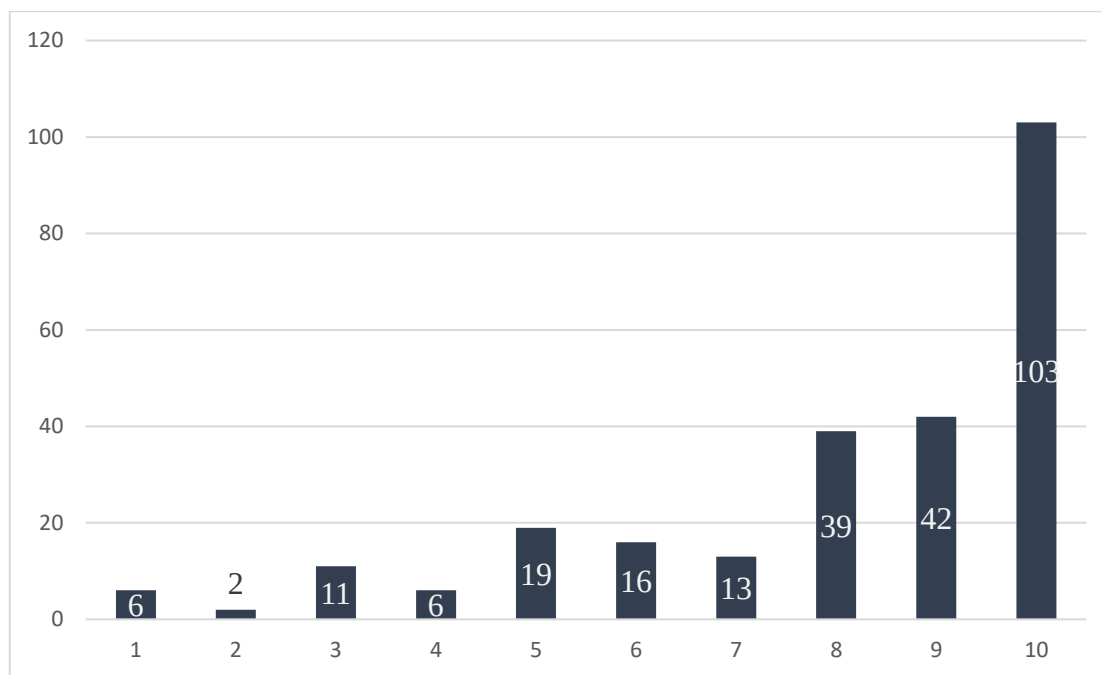
17. ábra - Adminisztrációs nehézségek

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

A 17. ábrán látható, hogy a kitöltők nagy része magas értéket adott arra, hogy az adminisztráció nagyon megnehezíti egy vállalkozás életét.

Az adminisztrációval kapcsolatos nehézségek gyakori kihívást jelentenek a vállalkozások számára szerte a világon, és Románia sem kivétel. Az adminisztratív követelmények, az engedélyezési folyamatok, a bürokrácia és a papírmunka sok időt, erőforrást és költséget igényelhetnek a vállalkozásoktól. Ez akadályozhatja a vállalkozások fejlődését, innovációját és versenyképességét.

A 17. ábra alapján a 2. hipotézisem beigazolódik, miszerint a kitöltő fiatalok szerint az adminisztrációs nehézségek nehezítik a vállalkozás elindítását.

18. ábra – Tőkehiány

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

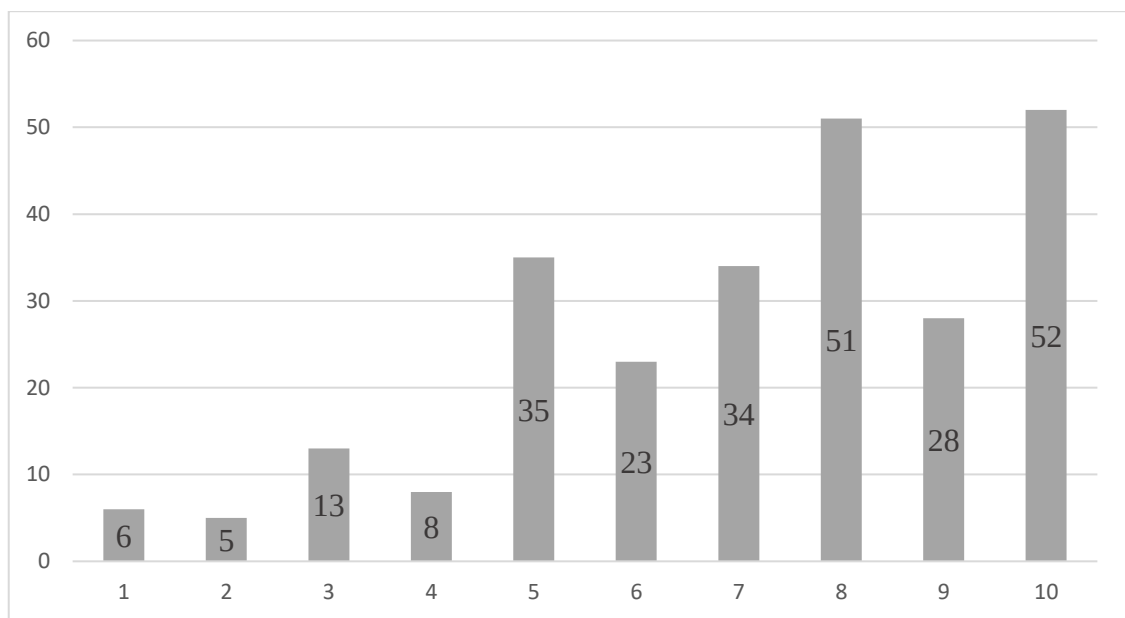
A 18. ábrán látható, hogy a kitöltők közül 103 személy szerint nagyon megnehezíti a tőkehiány egy vállalkozás elindítását.

A tőkehiány valóban gyakori probléma, amellyel számos vállalkozó szembesül, amikor elindítanak egy új vállalkozást. A kezdeti befektetések, a berendezések, az alapvető infrastruktúra, a marketing és a munkaerő finanszírozása mind pénzügyi erőforrásokat igényelnek. A tőkehiány jelentősen korlátozhatja a vállalkozók lehetőségeit és lassíthatja a vállalkozás fejlődését.

Egyes vállalkozóknak nehézséget okozhat megfelelő forrásokat találni a tőke beindításához vagy hitelek felvenni. Ezért sok vállalkozó keres alternatív finanszírozási lehetőségeket, például befektetőket, üzleti partnereket, kormányzati támogatást vagy hitelprogramokat.

Fontos azonban megjegyezni, hogy a vállalkozás elindításához szükséges tőke nemcsak pénzügyi forrásokból áll. Az ötlet, az innováció, az üzleti terv és a megfelelő készségek és tudás is fontos szerepet játszanak a vállalkozás sikeres elindításában.

Az adatok elemzése alapján a 3. hipotézisem beigazolódott, mivel a válaszadók jelentős része (103 személy) azt nyilatkozta, hogy a tőkehiány nagyon megnehezíti egy vállalkozás elindítását.

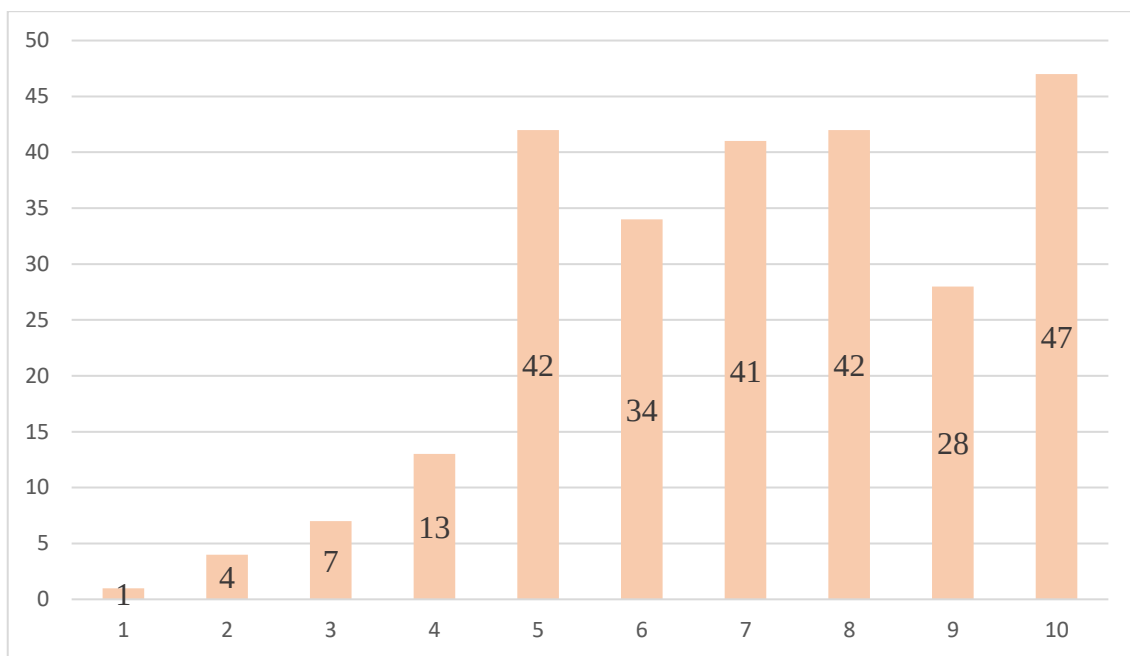

19. ábra – Munkaerőhiány

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

Az oszlopdiagramot megfigyelve jól látható, hogy a munkaerő-hiány is egy jelentős probléma, amit figyelembe kell venni egy vállalkozás elindítása előtt hazánkban. Az előrelátó vállalkozások különböző megoldásokat alkalmazhatnak a munkaerő-hiány kezelésére. Ide tartozhat a munkaerő-képzés és fejlesztés, a vonzóbb bérezés és juttatási csomagok, a munkahelyi környezet és kulturális szempontok javítása, valamint a szakmai hálózatok kiépítése és a partnerségek kialakítása.

Mindezek az intézkedések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy vonzóbbá váljon egy vállalkozás az alkalmazottak és a szakemberek számára, és segíthetnek enyhíteni a munkaerő-hiány okozta nehézségeket.

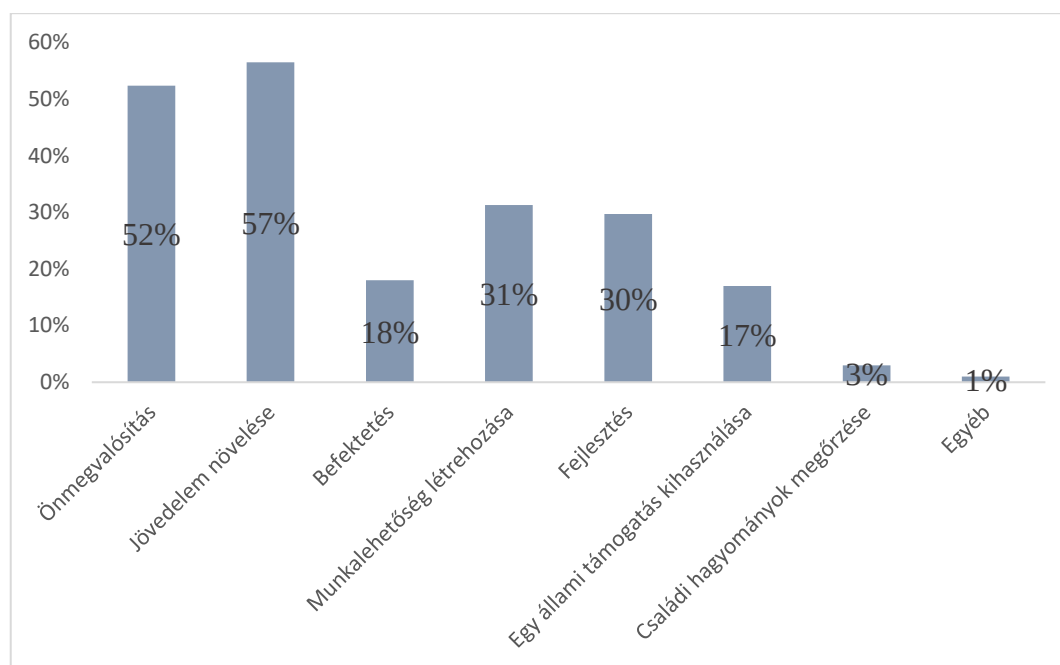

20. ábra - Piaci lehetőségek

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

A 20. ábrát tekintve a piaci lehetőségek is egy fennálló probléma egy vállalkozás elindításakor. Az ábrán látható, hogy a válaszadók többsége közepes vagy magas értékelést adott a piaci lehetőségeknek. Ez azt jelzi, hogy a vállalkozók általában úgy vélik, hogy Romániában még mindig van piaci potenciál és lehetőség a vállalkozások számára. Azonban az értékelések alapján látható, hogy más tényezők, mint például az adminisztráció, a tőkehiány és a munkaerő-hiány nagyobb kihívásokat jelentenek számukra.

Ezért fontos a vállalkozók számára, hogy átfogó elemzéseket és tervezést végezzenek, valamint megfelelő stratégiákat és erőforrásokat alkalmazzanak, hogy a piaci lehetőségeket kihasználják és a kihívásokat kezeljék.

21. ábra – Motiváció

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

Arra a kérdésre, hogy milyen motiváció miatt kezdenének vállalkozást indítani a következő válaszokat kaptam:

- 57% a jövedelemnövekedés miatt indítana vállalkozást. Ez azt jelenti, hogy a vállalkozásuk révén több pénzt kívánnak keresni és anyagi javulást remélnék.
- 52% az önmegvalósítás miatt indítana vállalkozást. Ez azt jelenti, hogy a vállalkozásuk révén lehetőséget látnak a személyes és szakmai célok megvalósítására, az ötleteik és kreativitásuk kibontakoztatására.
- 31% a munkalehetőség létrehozása végett indítana vállalkozást. Ez azt jelenti, hogy a vállalkozásuk révén munkahelyeket szeretnének teremteni másoknak, és hozzájárulni szeretnének a foglalkoztatás növekedéséhez.
- 30% a fejlesztés miatt indítana vállalkozást. Ez azt jelenti, hogy a vállalkozásuk révén szeretnének új termékeket, szolgáltatásokat vagy technológiákat fejleszteni, és innovatív megoldásokat kínálni a piacnak.
- 18% befektetésként tekint egy vállalkozásra. Ez azt jelenti, hogy a vállalkozásukba való befektetést látják az egyik lehetőségként a megtakarításaik értékének növelésére és hosszú távú megtérülésre.
- 17% az állami támogatás kihasználására törekszik vállalkozása révén. Ez azt jelenti, hogy az állami támogatási programokat, adókedvezményeket vagy egyéb támogató intézkedéseket kívánják kihasználni vállalkozásuk sikerének elősegítése érdekében.
- 3% a családi hagyomány megőrzése végett indítana vállalkozást. Ez azt jelenti, hogy a vállalkozásuk révén szeretnék folytatni a családi vállalkozást, hagyományokat, és a családi értékeket átadni a következő generációnak.

Ezek a motivációs tényezők különböző szempontokat tükröznek, amelyek inspirálhatják az embereket a vállalkozási hajlandóságikban.

Ez az ábra alapján a 7. hipotézisem is beigazolódik, amely szerint a vállalkozás indításakor a leggyakoribb motiváció a jövedelem növelés.

1. táblázat - Első keresztábra

5. Havi jövedelme: * 15. Ön szerint mennyire könnyű Romániában vállalkozni? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ) Crosstabulation

		15. Ön szerint mennyire könnyű Romániában vállalkozni? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)										Total
		1.0	2.0	3.0	4.0	5.0	6.0	7.0	8.0	9.0	10.0	
5. Havi jövedelme:	1.0	3	0	0	4	14	7	6	9	2	21	66
	2.0	1	1	1	4	15	6	9	16	4	16	73
	3.0	0	0	2	3	11	5	7	14	5	5	52
	4.0	1	0	0	5	4	4	6	3	0	3	26
	5.0	0	0	1	2	7	0	5	6	1	10	32
Total		5	1	4	18	51	22	33	48	12	55	249

Forrás: saját szerkesztésű, SPSS programban (2023)

Az első táblázatomban egy keresztábra, ez az egyik leggyakrabban használt elemzés, amit az SPSS-ben használnak. A keresztábra választ ad arra, hogy a változók mennyire vannak kapcsolatban egymással.

Az első keresztábrán az látható, hogy a jövedelem és a vállalkozás könnyűsége között van egy kapcsolat. Azok a személyek, akik alacsonyabb jövedelemmel rendelkeznek, véleményük szerint könnyebbnek tartják a vállalkozást. Ez lehet azért, mert a magasabb jövedelemmel rendelkezőknek nagyobb anyagi biztonságuk van. Ugyanakkor az alacsonyabb jövedelemmel rendelkezők számára a vállalkozás egy lehetőség lehet a jövedelem növelésére és a gazdasági helyzet javítására. Ez a kapcsolat segít megérteni, hogy a jövedelem milyen hatással lehet a vállalkozás elindításának észlelt nehézségére.

2. táblázat - Második keresztábra

7. Ön vállalkozó? * 15. Ön szerint mennyire könnyű Romániában vállalkozni? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ) Crosstabulation

	15. Ön szerint mennyire könnyű Romániában vállalkozni? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)										Total
	1.0	2.0	3.0	4.0	5.0	6.0	7.0	8.0	9.0	10.0	
7. Ön vállalkozó?	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Igen	1	0	1	3	14	3	10	15	4	13	64
Nem	4	1	3	17	40	20	25	34	8	42	194
Total	5	1	4	20	55	23	35	49	12	55	259

Forrás: saját szerkesztésű, SPSS programban (2023)

A második keresztábrán azt elemeztem, hogy milyen kapcsolat van azok között, akik már vállalkozók, azokkal szemben akik még nem.

A táblázat alapján elmondható, hogy akik már vállalkozók, véleményük szerint nehezebbnek tartják vállalkozni Romániában, mint azok, akik még nem vállalkozók és csak kívülállóként tekintenek rá. Ez érthető, mivel a vállalkozóknak első kézből van tapasztalatuk a vállalkozás kihívásaival és nehézségeivel, míg a kívülállók csak tájékozottak az általános nehézségekről, de nem tapasztalták meg személyesen. Ezért az eltérő vélemények arra utalnak, hogy a tapasztalat meghatározó tényező lehet a vállalkozás nehézségeinek értékelésében.

A következőkben K-közép klaszterelemzés segítségével csoportosítottam a válaszadókat, négy fő csoportot azonosítva közöttük.

3. táblázat - A K-közép klaszterelemzés eredményei

	Cluster			
	1	2	3	4
3. Életkora?	3.6	4.1	4.3	4.1
4. Legfelsőbb iskolai végzettség?	2.9	3.4	2.9	3.1
5. Havi jövedelme:	2.1	2.9	3.0	2.6
15. Ön szerint mennyire könnyű Romániában vállalkozni? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)	5.9	6.9	5.2	8.9
16. Ön szerint mennyire nehezíti meg az adminisztráció egy vállalkozást hazánkban? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)	6.0	7.7	5.6	9.3
17. Ön szerint mennyire nehezíti meg a tőkehiány egy vállalkozás elindítását? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)	8.3	8.7	3.6	9.5
18. Ön szerint mennyire nehezíti meg a munkaerő-hiány a vállalkozást?(a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)	8.2	4.8	4.6	8.8
19. Ön szerint mennyire nehezíti meg a piaci lehetőség egy vállalkozás elindítását?(a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)	7.3	6.3	4.8	8.5

Forrás: saját szerkesztésű, SPSS programban (2023)

A 3. táblázaton egy klaszterelemzés látható, ami segítségével a kitöltő személyeket csoportosítottam, a 260 személy 4 csoportra osztható:

1. Az első a legalacsonyabb havi jövedelemmel rendelkező csoport és egyben a legfiatalabb is. Itt a tapasztalat és az életkor miatt egyik maga után vonhatja a másikat. Véleményük szerint a munkaerő-hiány akadályozza a vállalkozás indítását.
2. A második csoport a legfelsőbb iskolai végzettséggel rendelkezők csoportja. A táblázat alapján mérsékelt vállalkozási hajlandóság figyelhető meg náluk, de már az első csoporttal ellentétben szerintük nem annyira nagy probléma a munkaerő-hiány egy vállalkozás életében, mint a tőkehiány és az adminisztráció nehézségek.
3. A harmadik csoportnál a legalacsonyabb a vállalkozói hajlandóság, de érdekes megfigyelni, hogy egyben a legnagyobb havi jövedelemmel rendelkezők csoportja is. Szerintük

akadályozza a legkevésbé a munkaerőhiány, tőkehiány, az állami adminisztráció és a piaci lehetőségek az új vállalkozások indítását. Ez a legidősebb csoport is.

4. A negyedik csoportnál a legnagyobb a vállalkozói hajlandóság de ugyanakkor tudatában vannak annak, hogy a munkaerőhiány, tőkehiány, állami adminisztráció és piaci lehetőségek akadályozó tényezői Romániában az új vállalkozás indításának.

Ezek az eredmények érdekes betekintést nyújtanak a különböző csoportok véleményébe és hozzáállásába a vállalkozással kapcsolatban, és azt mutatják, hogy a vállalkozói hajlandóság és a nehézségek értékelése különböző tényezőktől függhet, például a jövedelemtől, tapasztalattól és végzettségtől.

A fenti adatok szerint nem igazolódik be a 6. hipotézisem, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők, valamint a magasabb havi jövedelműek hajlandóbbak vállalkozást indítani.

4. táblázat - Első korrelációs tábla

Correlations				
		3. Életkora?	4. Legfelsőbb iskolai végzettség?	5. Havi jövedelme:
15. Ön szerint mennyire könnyű Romániában vállalkozni? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)	Correlation Coefficient	,019	,067	-,057
	Sig. (2- tailed)	,756	,285	,374
	N	259	259	249

Forrás: saját szerkesztésű, SPSS programban (2023)

A 4. táblázaton egy korrelációs összefüggés látható, a korreláció segítségével a változók közötti statisztikai összefüggést vizsgáljuk. Ha a korrelációs érték 1 akkor szoros összefüggés van a változók között.

A fenti táblázatban látható, hogy nincs erős összefüggés a vállalkozó hajlandóság, az életkor, az iskolai végzettség és a havi jövedelem között. Ez azt sugallhatja, hogy ezek a tényezők függetlenül állnak egymástól, vagyis a vállalkozói hajlandóságot, életkort, iskolai végzettséget és havi jövedelmet más-más tényezők befolyásolhatják, amelyek nem mutatnak szoros statisztikai összefüggést egymással. Ez is rámutat arra, hogy több tényező is befolyásolhatja és meghatározhatja a vállalkozói hajlandóságot és más változókat.

Fontos azonban megjegyezni, hogy a korreláció csak a statisztikai összefüggést mutatja, és nem feltétlenül jelenti azt, hogy az összefüggés ok-okozati kapcsolatot jelent.

5. táblázat - Második korrelációs tábla

Correlations			
			15. Ön szerint mennyire könnyű Romániában vállalkozni? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)
Spearman's rho	15. Ön szerint mennyire könnyű Romániában vállalkozni? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)	Correlation Coefficient	1,000
		Sig. (2-tailed)	
		N	259
	16. Ön szerint mennyire nehezíti meg az adminisztráció egy vállalkozást hazánkban? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)	Correlation Coefficient	.442**
		Sig. (2-tailed)	.000
		N	259
	17. Ön szerint mennyire nehezíti meg a tőkehiány egy vállalkozás elindítását? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)	Correlation Coefficient	.337**
		Sig. (2-tailed)	.000
		N	257
	18. Ön szerint mennyire nehezíti meg a munkaerő-hiány a vállalkozást?(a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)	Correlation Coefficient	.296**
		Sig. (2-tailed)	.000
		N	255
	19.Ön szerint mennyire nehezíti meg a piaci lehetőség egy vállalkozás elindítását?(a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)	Correlation Coefficient	.334**
		Sig. (2-tailed)	.000
		N	259
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).			

Forrás: saját szerkesztésű, SPSS programban (2023)

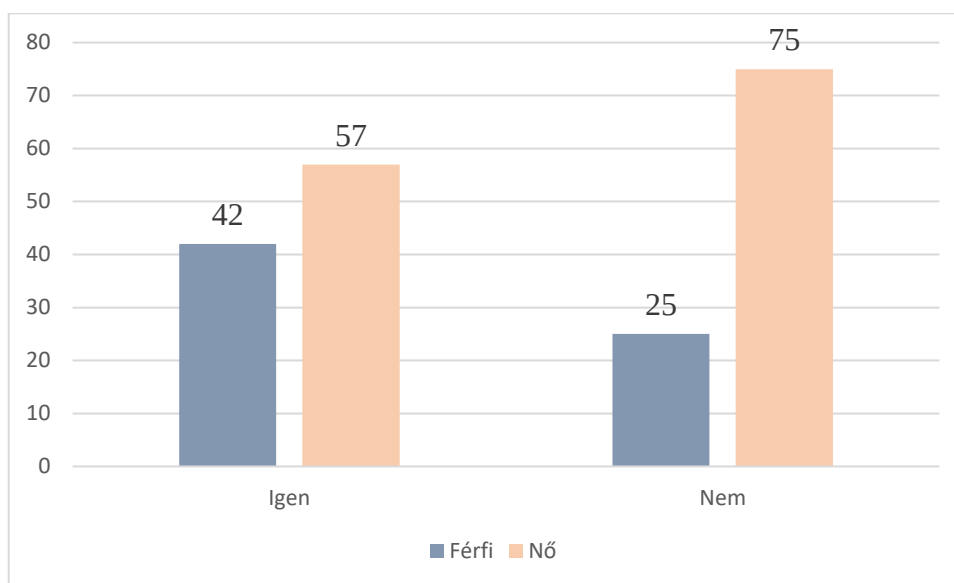
A következő korrelációs táblázatban gyenge, pozitív szignifikancia figyelhető meg a vállalkozói hajlandóság, az adminisztrációs nehézségek és a munkaerő-hiány között. Ez azt sugallja, hogy a vállalkozói hajlandóság, az adminisztrációs nehézségek és a munkaerő-hiány valamilyen mértékben kölcsönhatásban vannak egymással. Azt jelenti, hogy minél magasabb a vállalkozói hajlandóság, annál nagyobb valószínűséggel tapasztalnak a vállalkozók nehézségeket az adminisztráció terén és a munkaerőhiányban.

6. táblázat - Harmadik kereszttábla

Nemk arányának megoszlása és a vállalkozói megoszlása.

Count		@7.Indítanaazelkövetkező2évbenvállalkozást 7. Indítana az elkövetkező 2 évben vállalkozást?			Total
			Igen	Nem	
@1.Önneme 1. Ön neme?	Férfi	1	55	32	88
	Nő	1	75	96	172
Total		2	130	128	260

Forrás: saját szerkesztésű, SPSS programban (2023)

22. ábra - Harmadik kereszttábla oszlopdiagramja

Forrás: saját szerkesztésű, Excel táblázatban (2023)

A harmadik kereszttáblán és a 22. ábrán látható a nemek közötti különbség és az, hogy nemektől függően vállalkoznának vagy sem. A férfiak 42%-a indítana vállalkozást az elkövetkező 2 évben és a nők 57%-a.

Ezek az adatok alapján elmondható, hogy az 5. hipotézisem nem igazolódott be, miszerint a férfiak nagyobb arányban indítanának vállalkozást.

9. ÖSSZESÍTÉS

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a Kovászna megyei fiatalok körében magas a vállalkozási hajlandóság. A többségük pozitívan viszonyul a vállalkozás indításához és számos motivációs tényezőt jelöltek meg, mint például a jövedelem növelése, az önmegvalósítás lehetősége, munkahelyteremtés és a családi hagyományok megőrzése. Kutatásom ebből a szempontból a Kovászna megyei fiatalok esetében igazolta a szakirodalomból ismert, vállalkozói hajlandóságra vonatkozó, egyéni motivációs tényezőket.

Azonban fontos megjegyezni, hogy a vállalkozás elindításával kapcsolatban számos nehézséget is felvetettek a válaszadók. A legfőbb nehézségek közé tartozik a tőkehiány és az adminisztrációs terhek, amelyek megnehezítik a vállalkozás elindítását és fejlődését. Emellett a munkaerő-hiány is jelentős problémát jelent a fiatal vállalkozók számára.

Az eredmények azt is mutatják, hogy nem találtunk szignifikáns összefüggést a vállalkozási hajlandóság, az iskolai végzettség és a havi jövedelem között. Ez azt sugallja, hogy a vállalkozási hajlandóság inkább az egyéni motivációktól és tapasztalatoktól függ, nem pedig a pénzügyi vagy oktatási háttértől. Viszont a klaszterelemzés eredményei arra mutattak rá, hogy a az a csoport akik a leghajlandóbbak vállalkozást indítani, tudatában vannak a munkaerőhiány, tőkehiány, állami adminisztráció és piaci lehetőségek akadályozó tényezőinek Romániában

A kutatásom eredményei szerint a hét felállított hipotézisből öt beigazolódott.

Hipotézisek összefoglalója	
1. A Kovászna megyei fiatalok részéről magas a vállalkozási hajlandóság.	✓
2. A kitöltő fiatalok szerint az adminisztrációs nehézségek nehezítik a vállalkozás elindítását.	✓
3. A fiatalok szerint a legnagyobb probléma egy vállalkozás indításakor a tőke hiánya.	✓
4. A kovászna megyei fiatalok többsége a szolgáltatási ágazatban indítana vállalkozást.	✓
5. A férfiak nagyobb arányban indítanának vállalkozást, a nőkhez képest.	✗
6. Magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők, valamint a magasabb havi jövedelműek hajlandóbbak vállalkozást indítani.	✗
7. Vállalkozás indításakor a leggyakoribb motiváció a jövedelem növelés.	✓

A kutatás eredményei alapján javasolható, hogy érdemes fokozott figyelmet fordítani a fiatal vállalkozók támogatására. Az adminisztratív folyamatok egyszerűsítése, a pénzügyi forrásokhoz való könnyebb hozzáférés, valamint a szakmai mentorálás és képzés lehetőségei mind hozzájárulhatnak a fiatalok vállalkozói készségeinek fejlesztéséhez és a vállalkozói környezet erősítéséhez Kovászna megyében.

10. IRODALOM JEGYZÉK

1. Arenas, D., & Rodrigo, P. (2016). On firms and the next generations: Diffculties and possibilities for busines ethics inquiry. Journal of Business Ethics, 133, 165-178.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-014-2348-813>.
2. Bodor, Á., Grünhut, Z., & Pirmajer, A. (2019). Értékpreferenciák az európai vállalkozók körében. Replika, (111), 23-41. - http://real.mtak.hu/106087/1/replika_111-03_bodor_-_grunhut_-_pirmajer.pdf
3. Ccicv.ro (2022), Nyertesek és vesztesek, háromszéki vállalkozások a pandémia periódusában - <https://www.ccicv.ro/hu/nyertesek-es-vesztesek-pandemia-haromszek.html>
4. Csóré, K. T. (2022). A nők és férfiak közötti egyenlőtlenség a munka világában: női és férfi vezetők, a nemek motiválása és munkahelyi nehézségeik. ÚJ MUNKAÜGYI SZEMLE, 3(4), 82-86. - <http://real.mtak.hu/154467/>
5. „Entrepreneurial Motivation: The Search for Personal Significance and Challenge” - https://www.researchgate.net/publication/279885236_Understanding_Motivations_for_Entrepreneurship_A_Review_of_Recent_Research_Evidence
6. Enyedi, O.(2016) A motivációs tényezők vizsgálata a különböző vállalkozási formák létrehozásában.-<http://dolgozattar.uni-bge.hu/9125/1/Enyedi.Olga.szakdolgozat.december.15..pdf>.
7. Erdely.ma (2021),Hivatalosan is jelentősen bővült a román gazdaság tavaly - <https://www.erdely.ma/hivatalosan-is-jelentosen-bovult-a-roman-gazdasag>
8. Fonduri-ue.ro, Nouă definiție a IMM-urilor (2019) - https://www.fonduri-ue.ro/files/programe/DEZV_REG/POR_2014/ghid/sme_user_guide_ro.pdf
9. Furdui, A., Lupu-Dima, L., & Edelhauser, E. (2021). Implications of entrepreneurial intentions of Romanian secondary education students, over the Romanian business market development. Processes, 9(4), 665. <https://www.mdpi.com/2227-9717/9/4/665>
10. Hargitahazar.ro (2021), Új pályázati lehetőségek küldöldről hazatérő fiatal gazdálkodóknak - <https://hargitahazar.ro/uj-palyazati-lehetosegek-kulfoldrol-hazatero-fiatal-gazdalkodoknak-es-agrarkepzettsegu-szakembereknek/>
11. Juhász Ágnes és társai (2009), Munkaerőhiány és kínálati többlet azonos szakképesítéssel rendelkezők körében: a szakképzés lehetőségei, Kutatási zárótanulmány, Budapest
12. Keller, P. (2015). A sikeres vállalkozás titka. Budapest: HVG Kiadó Zrt.
13. Köllő, J., Nagy, D., & Tóth, I. J. (2017). Mit értünk „munkaerőhiányon”? - http://real.mtak.hu/71762/8/49_MT_MunkaeropiaciTukor2016.pdf
14. Kovács, A. (2019), Nők a vállalkozásban, Akadémiai Kiadó.
15. Lázár Ede (2022) Kutatásmódszertan, Risoprint Kiadó, Kolozsvár.e
16. Legeaz.net (2019), Societate cu răspundere limitată (SRL) - <https://legeaz.net/dictionar-juridic/societate-cu-raspundere-limitata-srl>.
17. Lengyel Gy.(2016), Nők és Vállalkozások, Budapest: Dialóg Campus Kiadó.
18. Maszol.ro (2018), Erre figyelj, ha kezdő vállalkozóként „ingyenpenzt” szeretnél az államtól - <https://maszol.ro/gazdasag/101435-erre-figyelj-ha-kezd-vallalkozokent-ingyenpenzt-szeretnel-az-allamtol>.

19. Maszol.ro (2019), 50 ezer eurós támogatás kaphatnak a fiatal vállalkozók - <https://maszol.ro/gazdasag/72078-50-ezer-euros-tamogatas-kaphatnak-a-fiatal-vallalkozok>.
20. Maszol.ro (2022), Eurostat: Írország és Románia gazdasága növekedett a legnagyobb mértékben a harmadik negyedévben - <https://maszol.ro/gazdasag/Eurostat-Irorszag-es-Romania-gazdasaga-novekedett-a-legnagyobb-mertekben-a-harmadik-negyedevben/>
21. Nagy, A(2016), Női Vállalkozások Sikerei és Kudarcai, Kairosz Kiadó.
22. Nagy Noémi(2021), A társadalmi tőke női vállalkozások működtetésében betöltött szerepe (2021) - <https://www.erdelyitarsadalom.ro/files/et38/et-bbu-38-05.pdf>
23. Orsolya, G. (2009). Nő a tét. Munkaerő-piaci pályák, vállalkozói karrierutak székelyföldi nők körében. Székely Tünde–Székely Ibolya (szerk.): X. RODOSZ Konferenciakötet, ClearVision, Kolozsvár, 95-107.
24. Portfolio.hu (2021), Krónikus a munkaerőhiány Romániában, a magyar megoldáshoz hasonló lépés jön ott is - <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20210811/kronikus-a-munkaerohiany-romaniaban-a-magyar-megoldashoz-hasonlo-lepes-jon-ott-is-496178>
25. Romania-insider.com (2017), Labor minister: Romania faces large labor shortage - <https://www.romania-insider.com/labor-shortage-romania-economy>
26. Stephan, U., Hart, M., & Drews, C. C. (2015). Understanding motivations for entrepreneurship: A review of recent research evidence.
27. Sztatisztikak.erdelystat.ro (2021), 2020-ban Erdély hat megyéjében csökkent átlag alatt a GDP - <http://statisztikak.erdelystat.ro/cikkek/2020-ban-erdely-hat-megyejeben-csokkent-atlag-alatt-a-gdp/81>
28. Sztatisztikak.erdelystat.ro (2021), Csökkenő foglalkoztatottság, növekvő munkanélküliség a járvány időszakában - <http://statisztikak.erdelystat.ro/cikkek/csokken-foglalkoztatottsag-novekv-munkanelkliseg-a-jarvany-idszakaban/66>
29. Szabó, B., (2015) Az Anonim Kft. vagyoni-, pénzügyi és jövedelmi helyzetének elemzése a beszámoló adatai alapján. - <https://perepo-dolgozat.uni-pannon.hu/id/eprint/3074/>
30. Szabó, G. (2019). A gazdasági fejlődés motorja: a kis- és középvállalkozások. Budapest: Akadémiai Kiadó.
31. Vajda, R. (2014). Munkaerőpiac, foglalkoztatás, vállalkozónők. A nők teljes értékű munkavállalásának akadályairól és esélyeiről. - http://real.mtak.hu/25164/1/vajda_notlenevek.pdf
32. Valéria, S. (2014). Női vállalkozók a XXI. században. Vállalkozásfejlesztés a XXI. században, Óbudai Egyetem, Budapest.

11. ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra - Cégsűség Erdélyben 2018	6
2. ábra - Romániai cégek megoszlása tevékenységi csoportok szerint 2018	13
3. ábra - munkanélküliek száma Erdélyben.....	14
4. ábra – A válaszadók nemenkénti megoszlása	21
5. ábra – A válaszadók életkor szerinti megoszlása	22
6. ábra – A válaszadók végzettség szerinti megoszlása.....	23
7. ábra – A válaszadók jövedelem szerinti megoszlása.....	24
8. ábra - Vállalkozók aránya.....	25
9. ábra - Vállalkozói hajlandóság	26
10. ábra - Ágazati eloszlás.....	27
11. ábra - Közgazdasági végzettség.....	28
12. ábra - Ágazatnak megfelelő végzettség.....	29
13. ábra – A válaszadók IT ismeretének aránya.....	30
14. ábra - IT ismeretek.....	31
15. ábra - Külföldi munkát végzettek aránya	32
16. ábra - Vállalkozói hajlandóság	33
17. ábra - Adminisztrációs nehézségek	34
18. ábra – Tőkehiány	35
19. ábra – Munkaerőhiány	36
20. ábra - Piaci lehetőségek	37
21. ábra – Motiváció	38
22. ábra - Harmadik keresztábra oszlopdiagramja.....	49

10.TÁBLAJEGYZÉK

1. táblázat - Első keresztábla	40
2. táblázat - Második keresztábla	41
3. táblázat - A K-közép klaszterelemzés eredményei	42
4. táblázat - Első korrelációs tábla.....	44
5. táblázat - Második korrelációs tábla.....	45
6. táblázat - Harmadik keresztábla	47

11.MELLÉKLET

11.1. Kérdőív

1. Ön neme?
 - 1 Nő
 - 2 Férfi
2. Lakhelye?
 - 1 Kovászna megye
 - 2 Hargita megye
 - 3 Brassó megye
 - 4 Egyéb
3. Életkora?
 - 1 kevesebb, mint 18 év
 - 2 18-20 év között
 - 3 20-25 év között
 - 4 25-30 év között
 - 5 31-35 év között
 - 6 35 évnél több
4. Legfelsőbb iskolai végzettség?
 - 1 Általános iskola
 - 2 Líceum/Szaklíceum
 - 3 Érettségi
 - 4 Egyetem
 - 5 Mesteri
 - 6 Doktori képzés
5. Jövedelme:
 - 1 1500 lej alatti
 - 2 1500 - 2500 lej között
 - 3 2500 - 3500 lej között
 - 4 3500 - 4500 lej között
 - 5 4500 lej fölötti

6. Ön vállalkozó?
- 1 Igen
 - 2 Nem
7. Indítana az elkövetkező 2 évben vállalkozást?
- 1 Igen
 - 2 Nem
8. Milyen ágazatban indított/indítana vállalkozást?
- 1 Építőipar
 - 2 Mezőgazdaság, erdőgazdaság
 - 3 Gépipar, könnyűipar, feldolgozóipar
 - 4 Kereskedelem
 - 5 Vendéglátóipar
 - 6 Szállítás, raktározás
 - 7 Biztosítási tevékenység
 - 8 IT
 - 9 Más szolgáltatások
 - 10 Egyéb _____
9. Van közgazdaságtan szakirányú végzettsége (líceum / egyetem / egyetemista ilyen szakon)?
- 1 Van
 - 2 Nincs
10. Van a vállalkozási ágazatának megfelelő végzettsége?
- 1 Van
 - 2 Nincs
11. Van IT (Információs Technológiai) ismerete-e?
- 1 Van
 - 2 Nincs
12. Amennyiben van IT (Információs Technológiai) ismerete, milyen jellegű?
- 1 Office ismeretek (szövegszerkesztés, táblázatkezelés, stb.)
 - 2 Valamilyen, munkához szükséges program használatának ismerete (felhasználói szintű ismeretek)
 - 3 Szoftware fejlesztési ismeretek
 - 4 Más _____
13. Dolgozott valaha külföldön?
- 1 Igen
 - 2 Nem
14. Ön szerint mennyire könnyű Romániában vállalkozni? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)
- 1:nagyon könnyű.....10:nagyon nehéz

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

15. Ön szerint mennyire nehezíti meg az adminisztráció egy vállalkozást hazánkban? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)

1:egyáltalán nem.....10:nagyon

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

16. Ön szerint mennyire nehezíti meg a tőkehiány egy vállalkozás elindítását? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)

1:egyáltalán nem.....10:nagyon

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

17. Ön szerint mennyire nehezíti meg az alkalmazottak hiánya a vállalkozás indítását? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)

1:egyáltalán nem.....10:nagyon

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

18. Ön szerint mennyire nehezíti meg a piaci lehetőség egy vállalkozás elindítását? (a 10-es skálán jelölje be a megfelelő választ)

1:egyáltalán nem.....10:nagyon

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

19. A felsoroltak közül mi motiválja, hogy vállalkozást indítson? (Több választ is lehet jelölni)

- 1 Önmegvalósítás
- 2 Jövedelem növelése
- 3 Befektetés
- 4 Munkalehetőség létrehozása
- 5 Fejlesztési célok
- 6 Egy állami támogatás kihasználása
- 7 Családi hagyományok megőrzése
- 8 Egyéb ____

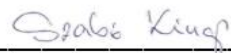
NYILATKOZAT

Ábrahám Edina (hallgató Neptun azonosítója: **CXKBLQ**) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védeésre **javaslom**.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*1}

Kelt: Kaposvár, 2023. október 27.

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Ábrahám Edina
A Hallgató Neptun kódja: CXKBLQ
A dolgozat címe: Fiatalok vállalkozói hajlandósága Kovászn megyében
A megjelenés éve: 2023
A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2023 év 11 hó 01 nap

Hallgató aláírása